

K letošnjemu razpisu Žagarjevih nagrad

Ob vsakoletnem razpisu Žagarjevih nagrad se hote ali ne hote spomnimo na pozitivne in negativne komentarje, ki spremljajo v letne počitnice številne pedagoške delavce po objavi nagrajenec ob koncu zadnjih šolskih let. Človeško je, da ljudje spremljajo in komentirajo ta in tudi druge dogodke po svoje, s svojega zornega kota, kakor je tudi človeška ugotovitev, da najbrž ni tako popolnega človeka na svetu (v našem in mnogih drugih primerih nagrajenca), da se na njem ne bi našla tudi kakšna iver, ob kateri se lahko spotaknemo. Zaradi tega je pri izbiri predlogov za nagrade, pa naj bo to na terenu samem, ali pozneje v komisiji in odboru za nagrajevanje, toliko važnejše, kdo in kako izbira, kdo od predlaganih in pozneje nagrajenih bo v merilu republike obstal kot osebnost na tehnični med številnimi predlaganimi kandidati.

Žagarjevo nagrado je ustanovila leta 1965 skupščina SR Slovenije s posebnim zakonom. V svojem drugem členu je zakon določil, »da se Žagarjeve nagrade podeljujejo vsako leto zaslužnim delavcem za izredne uspehe v šolskih in drugih vzgojnih zavodih ter za strokovna dela, ki so posebnega pomena za napredek vzgoje in izobraževanja«. Pri tem je prepustil v svojih petem členu odboru za podeljevanje nagrad dolžnost, da pripravi podrobnejša pravila za podeljevanje nagrad. Ta pravila je odbor objavil v »Objavah« (6. 4. 1966. št. 1. — »Objave« rep. sekretariata za prosveto in kulturo SRS).

Pravila odbora za podeljevanje Žagarjevih nagrad so v četrtem členu razčlenila oz. natančneje določila, za kakšna dela lahko dosežejo zaslužni prosvetni delavci nagrado:

- za delo v šolah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih
- z organiziranjem vzgoje in izobraževanja
- z objavo strokovnih vzgojno-izobraževalnih del
- z izdelavo učbenikov in drugih učnih sredstev.

Poleg drugega določajo pravila tudi, kdo lahko predlaga kandidate za nagrado, kako se iz predlaganih kandidatov izbirajo nagrajenci, način glasovanja ter razdelitev nagrad.

Nas zanima ob letošnjem (kakor ob vsakoletnem razpisu) posebej četrti člen pravilnika, ki govori o tem, kdo in kako ter za kakšno delo oz. prizadevanje lahko postane kandidat za dodelitev nagrade ter kdo je dolžan in upravičen predlagati kandidate za Žagarjevo nagrado.

Če skušamo odgovoriti najprej na drugo vprašanje, lahko ugotovimo, da v prvih letih po uzakonitvi Žagarjeve nagrade izbor še ni bil v vseh primerih takšen, da bi zadostil duhu in vsebini zakona in pravilnika. Tako z nekaterih področij sploh ni bilo predlogov, ali pa jih je odbor dobil šele po osebnih in pismenih intervencijah. Iz drugih področij pa so bili predlogi včasih premalo pretehtani in preštevilni. Zaradi tega so seveda zajeli tudi nekateri delavci, ki v merilu republike še niso »dorezali« za nagrado. Pravila sicer natančneje določajo, kdo lahko predlaga kandidate za Žagarjevo nagrado. Nikakor se ne bi hotel spotikati ob tega ali onega upravičenca za predlaganje kandidatov za nagrado. Nagrade so javne in kandidate lahko nazadnje predlaga kdorkoli, zakon oz. pravila samo po-

sebej določajo upravičenca za to nalogo. Toda — nagrada je Žagarjeva. Ime nosi po enem naših najnaprednejših pedagoških delavcev — šolnikov; po Žagarju, ki je bil med obema vojnama učitelj — revolucionar in ki je istočasno tudi eden najsvetlejših človeških likov iz dobe, ko se je slovenski narod bori za svoj življenjski obstanek in svobodo. Ob tem postaja Žagarjeva nagrada pojem za pedagoško ustvarjalno, napredno vzgojno-izobraževalno delo in uspehe, ki bogatijo in oplajajo svoje bližnje, pa tudi širše pedagoško okolje. Takšno delo pa bi bili posebej dolžni in upravičeni objektivno strokovno-pedagoško ovrednotiti zlasti tisti, ki so izrecno za to poklicno ali družbeno ter strokovno zadolženi in pedagoško usposobljeni. Pri nas v Sloveniji so to zlasti Zveza pedagoških društev s Pedagoškimi društvi ter pedagoška služba ob sodelovanju in pomoči samih pedagoških zavodov (šol, vzgojnih zavodov itd.). Prav ti bi se morali najbrž najgloblje zavedati, kdo in zaradi česa zasluži postati Žagarjev nagrajenec. Predloge letih bi ostali, ki imajo po zakonu pravico predlagati kandidate, lahko dobro dopolnjevali, njihovi predlogi bi lahko opozorili na

(Dalje na 2. strani)

POLITIČNI CILJI IN NALOGE SLOVENSKE SINDIKATOV

Ob osnutku dokumenta o političnih ciljih in nalogah sindikatov se je začela široka javna razprava

»V sindikatih moramo gledati na vsa dogajanja in na vse premike v družbi skozi položaj človeka in njegovo počutje, kar ni nobena nova ugotovitev« — te besede Toneta Kropuške, predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, lahko beremo v uvodu k pravkar objavljenemu osnutku dokumenta Politični cilji in naloge slovenskih sindikatov. O tem dokumentu so se pogovarjali na svoji sedli tudi člani plenuma republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije 23. aprila.

V svojem uvodnem nagovoru na seji je tajnik republiškega odbora Slavko Grčar med drugim dejal tudi tole:

Osnutek dokumenta o političnih ciljih in nalogah slovenskih sindikatov temelji na aktualnih izhodiščih za delo, ki smo jih v sindikatu delavcev družbenih dejavnosti vselej zastopali. Dokument opozarja:

— na stalno usmerjenost k članstvu in njegovim resničnim delovnim in življenjskim problemom;

— na samostojnost vseh organov in organizacij sindikata in Zveze sindikatov, na njihovo polno odgovornost in na odgovornost posameznih funkcionarjev sindikata...

— na načrtnost in konkretnost v delu...

— na javnost dela in demokratičnost v postopkih in odločanju.

Ko pozitivno ocenjujemo osnutek dokumenta, je rekel tov. Grčar, in ko se izrekamo za cilje in naloge, ki so navedeni v osnutku, pa bi bilo dobro predlagati nekatere spremembe in dopolnitve.

Družbeni in samoupravni dogovori, zaenkrat najprimernejša metoda za urejanje medsebojnih odnosov in za usklajevanje interesov, so v dokumentu preskopo obravnavani. Predvsem ne gre le za take dogovore o ugotavljanju in delitvi dohodka, pač pa tudi za številne druge zadeve, kot so npr. programi razvoja in dela posameznih družbenih dejavnosti, delovna razmerja, zaposlovanje itd.

Prav s stališča, da je treba v sindikatu gledati na vsa dogajanja skozi položaj našega delovnega človeka, je bilo na seji republiškega odbora povedanih precej tehničnih pripomb ob tem programu dela slovenskih sindikatov (ki jih bo sprejela prihodnji mesec »konferenca slovenskih sindikatov«). Kolikor je v nekih pogledih osnutek dokumenta novost in dobro zastavljena zamisel ter je doživel tudi ugoden prvi odmev, pa je prav s stališča družbenih služb potreben nekaterih dopolnitev in točnejših opredelitev. Predstavniki šolstva, kulture in zdravstva so zlasti poudarjali, da so v osnutku družbene dejavnosti nekam preveč zapostavljene, da premalo jasno govori o vzrokih, zakaj je npr. v naši obvezni šoli tolikšen osip in kaj bi bena akcija.

V kratkem so bile pripombe v tem, da bi v dokumentu o političnih ciljih in nalogah slovenskih sindikatov morali temeljito prikazati vzroke za stvari, ki nas obane bolj, pokazati na krivice za tako stanje in postaviti jasne in nedvoumne rešitve, ki naj bi jih dala organizirana družbena akcija.

Moralni vidiki dela v družbenih dejavnostih

Objavljamo odlomke iz knjižice »Med ideali in resničnostjo«, ki jo je na pobudo republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije pripravil center za raziskovanje javnega mnenja pri RS ZSS

Posebno pozornost želimo posvetiti naravi dela zaposlenih v družbenih dejavnostih. Vsi dosedanjí poskusi oblikovanja meril za merjenje učinka nekaterih pretežno intelektualnih opravil na tem področju so se izjalovili. Narejeni so bili številni poskusi posameznikov, predvsem pa kolektivov, ki so skušali izoblikovati neka merila s povsem samoupravnih pozicij. Zanimiv poskus v tej smeri je tudi »Katalog nekaterih meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih«, ki ga je izdal republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti v februarju leta 1969. V njem med drugim piše: »Osební dohodek delavca ne pomeni plačila taks ali drugačnih njegovih formalnih značilnosti (izobrazba, leta službe itd.), marveč je plačilo za opravljeno delo. Mnogih vrst dela... pa ni mogoče količinsko meriti. Vsako delo, tudi tisto, za katerega ni natančnih meril, pa je mogoče oceniti.« Merila za količino in kvaliteto skuša torej zamenjati ocena.

Narejen je bil korak naprej in naredili smo primerjavo med sistemom nagrajevanja v družbenih dejavnostih in nagrajevanjem v gospodarstvu. Ostalo pa je še vedno nekaj premalo opredeljeno. V tem primeru je to ocena. Kdo naj ocenjuje delo? Tisti, ki se na delo najbolj spozna. Kako naj ga ocenjuje, kaj naj bo podlaga? Kdo naj ocenjuje vrhunske strokovnjake, ki jih je tako malo (vrhunskega igralca, edinega kirurga, specialista za to in ono itd.)? Kako izločiti pristranost ocenjevanja in druge napake pri ocenjevanju?

Odnos delo — delovna morala
Čeprav zveni nekoliko nenavadno, pa se vseeno za trenutek spomnimo temeljnega moralnega pravila, tako imenovanega »zlatega« pravila moralnosti. Glasi se takole: Kar želiš, da bi ljudje tebi storili, to stori tudi ti njim.

Brez težave se da ugotoviti, da človek, ki se ravna po tem pravilu, ne ravna samo iz čiste dobrote ali moralnosti, temveč iz sebičnosti. Pravilo pa je vendar vsebovalo dober del navedenosti in se je že dolgo stoletja prenašalo iz generacije v generacijo. Pravilo naj bi bilo temelj občečloveške morale; iz njega je mogoče izvesti skoraj vseh deset božjih zapovedi ali pa kaj drugega. Seveda pa zlato pravilo (bolj kot katerakoli njegova izvedenka) vsebuje samo eno plat človekovega bistva.

Človek je namreč po drugi strani zakoreninjen v ekonomskem modelu. Glavni del njegovega dela je nujno delo, delo, s katerim si pridobiva sredstva za življenje. Tržni mehanizmi, konkurenca, ponudba, povpraševanje itd. v temelju pacijo idejo zlatega pravila moralnosti. V

teh razmerah nastopa človek drugače, kot zahtevajo norme zlatega pravila. Proizvodni odnosi so torej dejavniki morale, ki vsebuje enotnost in borbo protislavij.

Morda se bo kdo vprašal, kakšno zvezo ima to z omenjenim prisvajanjem po delu, z merili oziroma samoupravnim odločanjem. »Marksizem«, kakor pravi Kosik, »je v kapitalistični družbi razgalil protislavja med besedo in dejanjem, med delom in veseljem, razumom in stvarnostjo, med zunanostjo in bistvom, med resnico in koristjo, med učinkovitostjo in vestjo, med interesi posameznika in zahtevami družbe... opisal je to družbo kot dinamičen sistem protislavij, katerega središče, vir in temelj predstavljajo izkoriščanje meznega dela, nasprotja med delovnim razredom in kapitalom. Ostal pa je odprt problem, kako reševati vsako teh protislavij, v drugi vrsti pa dvom, če razrešitev protislavij kapitalističnega sveta pomeni obenem tudi razrešitev bistvenih protislavij človekovega obstanka.«

S socialistično revolucijo je naša družba začela reševati ta protislavja, obenem pa tudi oblikovati novo vrhovno vrednoto, maksimo socialistične in komunistične družbe: osvoboditev človeka, to je, kakor pravi Marx, vrnitev človeka samemu sebi, toda na novi družbeni ravni. Kot vse maksime je tudi ta daljna in v današnjem trenutku ni v celoti uresničljiva. Za današnjo stopnjo razvoja naše socialistične družbe je iz navedenega načela mogoče izvesti etapno moralno načelo delovanja, ravnanja in odnosov med ljudmi: samoupravna delitev in prisvajanje po delu.

Prihodnost je v tem kontekstu sodba, ki terja zmago dobrega nad slabim. Postopki posameznikov se torej vrednotijo v tej luči in sprejemajo, potrjujejo v imenu socialistične družbe. Presojanja prizadevanj posameznikov za uresničevanje najvišje vrednote so torej mogoča s čisto moralnega stališča.

Prav ob tem pa smo vrnili protislavij, ki so dediščina preteklosti in za naše »prehodno« obdobje še prav posebej tipična: človek si na eni strani prizadeva za vsej silami zagotoviti čim večji dohodek, hkrati pa na drugi strani razvija resnično veselje do dela (v novih razmerah) in se bori za uresničevanje najvišjih ciljev.

Pred 25 leti je Ljubljana s cvetjem zasula svoje osvoboditelje

ESPERANTO V ŠOLAH

Enoten eksperiment petih

Tretji delovni sestanek stalne Koordinacijske konference za uvedbo esperanta v šole, ki združuje predstavnike šolskih komisij specializiranih organizacij, ki se ukvarjajo z mednarodnim jezikom esperantom v Avstriji, Bolgariji, Italiji, Madžarski in Jugoslaviji, je bil v Mariboru od 27. do 29. marca letos. Sestanek je potekal pod pokroviteljstvom republiškega sekretarja za kulturo in prosveto tov. Slavka Bohanca, udeležili pa

so se ga poleg pedagogov predstavniki šolskih ministrstev iz Avstrije, Bolgarije in Madžarske ter republiških sekretariatov za kulturo in prosveto SR Hrvatske, Srbije in Slovenije. Zaradi neljubega proceduralnega zapleta med pripravami se sestanka ni mogel udeležiti predstavnik šolske komisije italijanskega senata.

Glede na to, da je v vseh deželah, iz katerih so bili udeleženci sestanka, mogoč pouk esperanta na prostovoljni podlagi, je bila pozornost usmerjena v možnost uvedbe esperanta kot obveznega učnega predmeta v osnovne šole. V zvezi s tem so posebno zanimive izkušnje iz Madžarske, kjer je esperanto že eksperimentalno uveden v dve šoli kot obvezni učni predmet, in pa iz Bolgarije, kjer ima ta jezik sicer položaj fakultativnega učnega predmeta, vendar v pomenu, ki ga zelo približuje obveznemu. Z ustanovitvijo oddelka za esperanto pri filozofski fakulteti univerze v Budimpešti se obenem ustvarja strokovno znanstveno središče za proučevanje jezika in vzgojo učiteljev.

Tretji sestanek stalne koordinacijske konference je po tridnevnem delu sklenil predlagati pristojnim organom vseh petih dežel začetek enotnega in usklajenega eksperimenta z uvedbo esperanta v določeno manjše število

šol kot obveznega učnega predmeta. Pouk naj bi se začel v petem razredu osnovne šole in bi trajal tri leta. Strokovno vodstvo eksperimenta oziroma njegove priprave je prevzel oddelek za esperanto univerze v Budimpešti, skrb za svobodne aktivnosti učencev, ki se bodo učili tega jezika in za razvoj stikov med šolami, ki se bodo eksperimenta udeležile, pa šolska komisija Zveze esperantistov Bolgarije.

Delo, tako kot je zastavljeno, bo zahtevalo temeljite priprave in pa seveda zavzetost vseh pedagogov, ki bodo pri eksperimentu sodelovali. Takoj ko bodo opravljene temeljne priprave, se bodo posamezne komisije stalne konference ponovno sestale in pripravile skladen začetek eksperimenta v vseh petih deželah.

SVOBODAN ZLATNAR

Razstava v Muzeju ljudske revolucije

V Muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani bo v petek, 8. maja odprta razstava v počastitev 25-letnice osvoboditve. Razstava bo prikazovala zaključne boje za osvoboditev domovine in prva leta njene povojne obnove in socialistične izgradnje. Razstava bo odprta do 1. junija t.l.; podrobna vsebina razstave bo objavljena v prihodnji številki Prosvetnega delavca.

KULTURNI TEDEN V DOMU TEHNIŠKIH ŠOL V LJUBLJANI

V Domu tehniških šol v Ljubljani so pravkar sklenili svojevrsten kulturni teden. Dvorana tega doma postaja vse bolj žarišče zanimivih kulturnih prireditvev. Prvi se nam je predstavil s portreti in pejsaži dijak-maturant Darko Slavec s samostojno razstavo. V tem tednu je obiskala dijak tudi prof. Polonca Vrhunčeva iz Narodne galerije v Ljubljani. Ob barvnih diapozitivih se spregovorila mladim poslušalcem o slovenski umetnosti od srednjega veka do začetka 20. stoletja. Na posebnem koncertnem večeru je prepeval dijakom Akademski pevski zbor pod vodstvom Marka Muniha starocerkvene slovanske in belokranske pesmi. Dijaki so

sprejeli v tem tednu tudi Cirila Kosmacha, ki jim je najprej bral svojo novelo Tennikar, nato pa odgovarjal na vrsto vprašanj — hudomušno in jasno, tako da je v dobri uri zaposlil vse poslušalce.

V kulturnem tednu sta obiskali dijak tudi znani sovjetski umetnici — violinistka Ratka Dmitrova in pianistka Ana Ljevinja. Predstavili sta dela Mozarta, Bartoka in De Falla.

V enem samem tednu se je zvrstilo torej kar pet kakovostnih prireditvev, s katerimi je bil povsem uresničen namen »kulturnega tedna«, tj. posredovati mladini čim več lepote s področja kulture in umetnosti.

V. D.

AKCIJA ZA KOZJANSKI KRAJ

V. I. Lenin

Reformirajmo notranjo vsebino medljudskih odnosov!

Nerazvitost, odmaknjenost od prometnih središč, tradicionalna zapostavljenost... Se in še bi lahko naštevati in zmajevali.

Kolektiv profesorjev II. gimnazije v Ljubljani je pred nedavnim pripravil akcijo. Njeno vodilo je bila misel: zberimo nekaj, kar sami ne bomo pogrešali, in odpeljimo v nek kozjanski kraj.

Tudi dijaki so bili pripravljeni takoj sodelovati: vsi prtljažniki avtobusa so bili polni potrebnih reči — od učbenikov, obleke, čevljev idr. — do gramofona. Trideset profesorjev je obiskalo kraj Dobje na enem od kozjanskih hribov, kjer se stoji osemletka, ki pa ni nameravajo v dveh letih spremeniti v štiriletno šolo. V novi osemletki, ki jo bodo postavili v 8 km oddaljeni Planini, bodo združili višje razrede, s tem pa priznali okoliškim vasem hribovitega območja pošteno skrb. Prevažanje v oddaljeno šolo bo vzelo otrokom vsak dan tudi po deset ali več ur časa. Opustiti bodo morali bogato zunajšolsko dejavnost — folkloro, petje, igre idr. Čez dve leti bo njihova šola samo še štirirazrednica.

Težko bi bilo ostati neprizadet ob njihovem apelu, naj ohrani Dobje popolno osemletko. Prebivalci so jo pripravljali še bolj podpirati! Ob našem obisku so prikazali učenci vse oblike estetske vzgoje. Nastopili so z izbranimi točkami programa in dosegli zaslužen priznanje, ki je bilo hkrati tudi priznanje njihovim požrtvovalnim učiteljem-vzgojiteljem. Ohraniti to, kar imajo, ne pa priti na slabše — to je bila želja vseh — otrok in odraslih.

Cepprav nismo pristojni za reševanje pravnega in socialnega problema, se nehoti ponujati misel, da bi se morali lotiti racionalizacije šolske mreže preudareneje, tako da ne bi zapostavljenih območij še bolj siromašili.

Ob našem obisku nam je ravnatelj šole v Dobjem Vinko Petelinšek dejal: — Zahvaljujem se za materialno in moralno pomoč in zagotavljam, da jo bomo razde-

lili resnično potrebnim. Šola ima socialno listo, po kateri bo razdelila podarjene reči — s sodelovanjem socialne službe in krajevnim odborom RK — kar najbolj pravično. Sami lahko vidite, kako je v naših krajih. Nujno potrebujemo dobro asfaltirano cesto, ki bi nas bolje povezala z drugimi kraji. Naši učenci odhajajo po končani osemletki v Štore, na delo v tovarno, mnogo mladih pa odide v Nemčijo in Švico (zaposlitev jim posreduje celjski zavod za zaposlovanje). Tako pri nas skoraj ni

družine, ki ne bi imela otroka na delu v tujini.

Z Dobja seže pogled na vse strani: na strm, gričevnat svet z obdelanimi njivami, iz katerega vodi globoko v nižini dotrajana slaba cesta.

Ni dvoma, da je v teh krajih »cesta« osrednji problem. Kljub temu pa se ponuja misel: ali ne bi bilo mogoče približati oddaljenih krajev tudi z obiski, kakršni so bili naš?

Ne gre samo za Kozjansko! Vse naše kraje bi bilo mogoče po-

vezati na tak »ljudski« način, in sicer tako, da bi mestne šole prevzele mentorstvo nad vaškimi. Namesto utrudi in z dolgočasenih obiskov Opatije, Portoroža, Bleda in Plitvic bi bili mnogo uspešnejši obiski manjših oddaljenih krajev. Tako bi dijaki spoznali našo zemljo, kraje in ljudi, znali bi prisluhniti njihovim težavam. Reforma notranje vsebine medljudskih odnosov torej: obojstranska korist in zagotovilo za uspešno vzgojo mladih.

IGOR PLESKO

Potreba po večji koordinaciji posebnih šol

Posebne osnovne šole na Slovenskem so po sprejetju zakona o posebnem šolstvu številčno vedno hitreje rasle. Iz nekdanjih posebnih oddelkov pri osnovnih šolah in nekdanjih pomožnih šol so se vedno pogostejše porajale posebne osnovne šole tudi na podeželju. Vse te na novo ustanovljene posebne osnovne šole pa so našle običajno že takoj spočetka na nepredvidene zapreke. Nerazumevanje od strani staršev, nerazumevanje ali celo laicizma ne samo od strani družbeno političnih organizacij, temveč celo od upravnih organov teh ter zavodov, je delalo in še dela mnoge preglavice vodstvom teh šol. Sele z mnogimi članki v dnevnem časopisu in prav tako v lokalnih časopisih, dalje s primernimi predavanji na rednih roditeljskih sestankih in tesnem sodelovanju z vsemi družbeno političnimi organizacijami kot upravnimi organi, se da prebiti zid nezaupanja in uspešno prikazati potrebo in rentabilnost teh šol, v prvi vrsti tistim, ki za te šole dajejo denar.

Drugo, kar je treba izrecno poudariti in čimprej preiti k realizaciji, so pa perspektivni plani razvoja za duševno prizadete osebe. Brez programiranja vnaprej si ni mogoče zamišljati uspešne ha-

bitacije in rehabilitacije duševno nezaodostno razvitih otrok. Zato bi bilo nujno, da pristopijo k čimprejšnji sestavi teh planov tudi vse podeželske posebne osnovne šole. S temi plani bi treba v najkrajšem času temeljito seznaniti najširše sloje našega prebivalstva vseh občin.

Tretje, kar je zelo važno, je koordinacija dela vseh posebnih osnovnih šol na podeželju. Res je, da imamo skupnost posebnih osnovnih šol. Iz razgovorov s posameznimi kolektivi teh šol pa je nujno razvidno, da se s strokovne strani poglubi koordinacija dela teh šol, da bi — ker so bile doslej več ali manj prepuščene same sebi in so vsaka zase reševale svoje probleme z manjšimi ali večjimi uspehi — za naprej lažje in hitreje delale. Z medsebojnimi obiski, ogledi šol, s skupnimi delovnimi konferencami in s sklepi sprejetimi na teh konferencah bi bilo delo teh šol uspešnejše, učni in vzgojni uspehi vsako leto boljši. Mnogi doslej navidez nerešljivi problemi bi bili hitreje rešeni.

Za primer naj navedem tako povezavo, ki obstaja med posebno osnovno šolo Homec in posebno osnovno šolo v Zagorju in v Trbovljah. Lansko leto sta oba kolektiva POS Zagorje in Trbovlje obiskala POS na Homcu, se seznanila z delom in problemi te šole in že na prvi taki delovni konferenci je bilo sprejetih več umestnih in konkretnih predlogov za delo vseh treh šol. Prve dni v aprilu tega leta pa je obiskal kolektiv POS Homec posebno osnovno šolo v Zagorju. Po ogledu zavoda so člani kolektiva prisostvovali pouku v posameznih razredih. Nato se je vršila skupna delovna konferenca, kateri je prisostvovala tudi tov. ravnateljica iz POS Hrastrnik. Povedano je bilo mnogo problemov, ki tarejo vse tri šole. Konferenca je sprejela več konkretnih predlogov za delo v šoli, med drugim tudi sklep za nadaljnje koordinirano delo vseh treh šol. Škoda le, da niso bili navzoči člani kolektiva POS Trbovlje. Za lep in tovariški sprejem se člani kolektiva POS Homec lepo zahvaljujemo celotnemu kolektivu POS Zagorje, posebno pa ravnateljici te šole tov. Ireni!

Prav bi bilo, da bi tak način povezave med seboj našle tudi

druge posebne osnovne šole, saj bo od tega imela korist vsa naša družba, ki bi morala z vsemi sredstvi podpirati taka prizadevanja.

Nace Vodnik

Vladimir Iljich Uljanov — Lenin

pozvpeti do samozvesti o svojem lastnem obstoju, o lastnih možnostih, o konkretnih družbenih ciljih, brez katerih je vsako prizadevanje zaman. V Leninovem ustvarjalnem delu je imela vsaka beseda globino domiselne ideje, vsaka ideja svoje konkretno področje uveljavljanja, bila je naslovljena na sočloveka kot na delavca, kot na izvajalca. Še več: njegova misel je človeka pospremila v akcijo in skušala je biti kar najpoštenejša zapoved, ukaz in ob tem svarilo: »Storite tako, kot vam pravim, zakaj če bi o stvari premislili toliko kot jaz, bi potem storili prav tako.«

Potrebovali bi tisoče besed, da bi navedli le probleme, s katerimi se je ukvarjal ob nastajanju svojega novorojenca — sovjetske republike, preko revolucije. Njegove misli so bile in so še pri vseh, pred vsemi, katerim so namenjene. Ni se zanašal na načelne prijetelje, ne na neuke množice, zanašal se je na nujnost družbenih zakonitosti, na dialektiko družbenega razvoja, na dialektiko, ki ne klone v silnih nasprotjih, ampak jih je sposobna preseči z novim, v razvoju preseženim, z novim, v boju nastalim.

Potrebovali bi stotine besed, da bi napisali imena vseh tistih, katerih delo je kritiziral, češ da ni v skladu z ljudskimi interesi, pred katerimi je svaril lahkoverne, ki v urah težkih preizkušenj poklekajo pred trenutnimi junaki.

Potrebovali bi stotine besed, da bi našli naslove njegovih originalnih del: Razvoj kapitalizma v Rusiji, Kaj storiti, Imperializem kot najvišji štadij kapitalizma, Država in revolucija, Empirizem in empiriokritizem, itd.

Le eno besedo bi potrebovali, da bi imenovali misleca, na katerega genialna misel se je oslonil in katerega znanstvene analize in perspektive je drzno izvajal v družbeni praksi ogromnih dimenzij — imenovali bi Karla Marxa. Njuno delo je kot marksizem-leninizem povezovalo idejo z akcijo, analizo s sintezo, projekt z delom, sedanost z bodočnostjo. Brez njunih prizadevanj bi današnji socialistični svet ne imel svojih vzgledov, ne svojih velikih mož. Dobri poznavalci zgodovine bi morda lahko ocenili konkretno vlogo Lenina kot tvorca moderne zgodovine družbe, kot tvorca moderne družbe.

Nobeno delo ne ostane nezapazeno, delo preobražanja velikih ljudskih množic pa prinaša reformatorjem trajno slavo in neizbrisno priznanje.

Današnji čas, ob stoletnici rojstva Vladimirja Iljiča Uljanova-Lenina kaže družbo dvajsetega stoletja sredi mnogih kriz, pa tudi revolucij. Današnji čas je čas izrednih dosežkov znanosti, tehnike, čas medplanetarnih poletov, čas, ko postajajo konflikti na zemlji bore malenkostni, ostajajo pa prisotni in usodni zato, ker večina ne pozna velikih mislecev in ustvarjalcev, kaj šele njihovih stotisoč misli. Le toliko jih poznajo, da bi jih lahko našli na prste naših v usakdanost uprtih in mnogokrat premalo za splošno korist delavnih rok.

P. I.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

je izdala reprezentativno monografijo

Ivan Meštrović

SPREMNO ŠTUDIJO je napisal Željko Grum. V njej pregledno in zaokroženo ocenjuje veliki opus Meštrovićevih skulptur, osvetljuje posamezna obdobja njegovega ustvarjanja in problemske ter izrazne značilnosti njegove celotne umetnosti.

REPRODUKCIJE kiparjevih del tvorijo jedro knjige. Toša Dabac je z mojstrsko kamero posnel nad 120 Meštrovićevih skulptur v mavcu, kamnu, lesu in bronu. Črno-bele fotografije kažejo v detaljih in v celoti najznamenitjša dela kiparja, ki se v likovno umetnost našega stoletja vpisal kot ena najbolj izrazitih in avtonomnih osebnosti.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE je izdala to reprezentativno monografsko delo skupaj z Matico Hrvatsko in Grafičnim zavodom Hrvatske. V knjigi je objavljen tudi Meštrovićev življenjepis, katalog reproduciranih del in seznam reprodukcij.

Knjiga velikega formata velja 150 din. Dobite jo v vseh knjigarnah. Naročila sprejema s priloženo naročilnico tudi uprava založbe. Izrežite jo, prosimo, in pošljite v ovojnici na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
LJUBLJANA, MESTNI TRG 26 —
Knjižne zbirke

Naročilnica

Obvezno naročam umetniško monografijo

IVAN MEŠTROVIĆ

Vezava: celo platno.

Naročnino 150 din bom plačal:

- takoj
- v 5 mesečnih obrokih po 30 din

Knjigo pošljite na naslov:

- stalnega bivališča
- na kraj zaposlitve

(Neustrezno, prosimo, prečrtajte!)

Kraj in datum:

Podpis:

Naslov naročilnice:

Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Zaposlen pri:

K letošnjemu razpisu Žagarjevih nagrad

(Nadaljevanje s 1. strani)

možne napake in pomanjkljivosti, ki jih včasih zagreši preozko ali pomanjkljivo strokovno vrednotenje posameznika in njegovega dela.

Deloma smo na prvo vprašanje, ki smo si ga zastavili — kdo in za kakšno delovanje oz. uspehe lahko postane kandidat na Žagarjevo nagrado — že odgovorili. Če povežemo predlaganje in podeljevanje Žagarjevih nagrad s konkretno realnostjo, da rezultati vzgojno-izobraževalnih prizadevanj pri nas nikakor niso rožnati, nam postane odgovornost, ki smo jo prevzeli s pravico predlaganja kandidatov za nagrado, toliko težja in odgovornejša. Zato se ob letošnjem razpisu pomudimo ob konkretni praksi iz bližnje preteklosti. Po izkušnjah oz. praksi iz let po uveljavitvi Zakona o Žagarjevih nagradah naj ugotovimo zlasti dve osnovni pomanjkljivosti v dosedanjih predlogih za nagrade:

— Prvo, da je bilo med predlogi mnogo premalo učiteljev in vzgojiteljev, ki delajo konkretno v razredu oziroma z mladino (velja za vse vrste šol in vzgojnih zavodov), pa je njihovo delo rodilo in dajalo v bližnjem in širšem pedagoškem okolju bogate, četudi ne optično kričeče rezultate. Omenimo naj zlasti učitelje (ki jih ni malo), ki so in še delajo kot odlični šolniki na šolah, kjer hospitirajo in se pripravljajo za svoj poklic bodoči učitelji in vzgojitelji (študenti nekdanjih učiteljskih, sedanjih PA in uni-

verze, na učitelje in vzgojitelje, ki so delali in še sedaj sodelujejo pri raznih pedagoških raziskavah, učitelje, ki se jih že desetletja spominjajo generacije nekdanjih učencev, pa niso dobili za svoje vzgojno-izobraževalno delo in velike uspehe nikoli javnega priznanja.

— Drugo, da skoraj ni bilo med predlogi primera, ko bi kdorkoli predlagal za nagrado pisca oz. sestavljalca učbenika ali učnih pripomočkov. Najbrž bi bilo zgrešeno, če bi hoteli predlagati za nagrado pisca samo zato, ker je pisec učbenika. Vsi vemo, da naši učbeniki še zdaj niso najboljši, niti niso naši učni pripomočki takšni, da bi kdo ve kaj prispevali k napredku naše pedagoške prakse, kvaliteti njenega dela in njenih rezultatov. Kljub temu pa sodim, da je med njimi tudi kaj kvalitetnega, nadpovprečnega. Vsi vemo, da je pisanje oz. pripravljane učbenikov, priročnikov za učitelje in učence, učnih pripomočkov in podobnega, kaj nevažna naloga. Ne samo, da posredo doživljajo zasluženost, pa tudi nezasuženost kritiko, ki nikakor ni vedno konstruktivna. Tudi ekonomsko gledano se takšno delo ne izplača, je vse drugo preprosto »rentabilno«. Morda bi pa pisec ali skupina ljudi, ki pripravljajo učbenik, priročnik ali učni pripomoček bila vendarle moralno zadostena in zadovoljna, če bi dobil(a) Žagarjevo nagrado za trud, ki se je izkazal kot nadpovprečna stvaritev. Morda bi prav ta »moralni moment« igral tudi določeno vlogo, da bi se

ljudje, ki jih dosedanja praksa ni uspela pritegniti k delu, odločili in svoje sposobnosti preizkusili pri takšnem, tako potrebnem in koristnem delu. Spominimo se, da poleg učbenikov in učnih pripomočkov pogrešajo naši praktiki na terenu zlasti priročnike za učitelje, vzgojitelje in učence, nove in sodobnejše metode za vse razrede in predmete v osnovnih in srednjih šolah, priročnike za delo z mladino in še kaj.

Naj bo teh nekaj misli samo droben prispevek k izbiri kandidatov za Žagarjevo nagrado. Letošnji razpis je razveseljav. Povečalo se je število nagrad od petih

na sedem, povečala pa se je tudi višina nagrade. Morda bo to povečanje prispevalo k boljši in kvalitetnejši izbiri kandidatov za Žagarjeve nagrade že na samem terenu, kakor tudi v komisiji in odboru, ki bo odločal o nagradah in nagrajenih. Ko so nekatere izobraževalne skupnosti že pristopile k nagrajevanju najboljših prosvetnih delavcev, bi morali takšen način nagrajevanja oz. priznanja za dobro delo razširiti na vso republiko. Potem bi bil tudi izbor najboljših in najvidnejših za Žagarjevo nagrado lažji kakor doslej, ko smo se med številnimi dobrimi delavci včasih le težko odločali za enega samega.

V. C.

OB 20-LETNICI DOMŽALSKEGA ZAVODA ZA GLASBENO IZOBRAŽEVANJE

Pred nedavnim je praznoval domžalski Zavod za glasbeno izobraževanje dvajseto obletnico ustanovitve in svojega uspešnega delovanja. Proslave, ki je bila v dvorani komunalnega centra v Domžalah, so se udeležili mnogi predstavniki družbeno-političnih, gospodarskih in prosvetno-kulturnih organizacij ter znani skladatelj in pevovodja Peter Lpar iz Kranja.

V počastitev tega jubileja so pripravili gojenci zavoda slavnostno akademijo, v kateri so nastopili vsi — od najmlajših cecibanov do odraslih gojencev in članov kolektiva tega zavoda. Cebibani so nastopili pod vodstvom prof. Regine Zornikove, harmonikarski zbor je vodila prof. Majda

Golobova, veliki orkester pa je nastopil pod vodstvom mladega Tomaža Habeta. Priznanje so podelili tudi mnogi mladi solisti na violino, klavir, trobento idr.

Udeležence proslave je pozdravil direktor zavoda Stane Habe, dolgoletni požrtvovalni vodja in pobudnik mnogih nastopov in proslav ter pevskih in glasbenih prireditvev; o delu zavoda je spregovoril republikni poslanec prosvetno-kulturnega zbora Jernej Lenič.

Domžalskemu zavodu za glasbeno izobraževanje želimo še mnogo delovnih uspehov, pa tudi priznanja tistih, ki morajo podpreti njegovo uspešno dejavnost.

Nace Vodnik

Vsebinska orientacija dela v oddelkih za pripravo otrok na šolo

Že v prejšnji številki našega lista smo pisali o »Pripravi otrok na šolo«; današnji prispevek iste avtorice je nadaljevanje prejšnjega.

Vsebinsko delo v oddelkih za pripravo otrok na šolo usmerja zlasti naslednje:

— Učni načrt osnovne šole, zlasti 1. razreda, naloga omogočiti šolskim novincem uspešen šolski start, olajšati izvedbo programa 1. razreda, zlasti pa možnost sprostiti ta program z realizacijo nalog t. i. pripravljalne dobe namesto v 1. razredu že v okviru priprave na šolo;

— vzgojni načrti, ki so pri nas doslej usmerjali pripravo na šolo in ob njih pridobljene praktične izkušnje, pa tudi vzgojni načrti, ki to delo usmerjajo drugod po svetu in ob tem pridobljene izkušnje;

— dosedanj raziskovalni rezultati — zaenkrat še maloštevilni — o vlogi in učinkovitosti določene vzgojne in izobrazbene vsebine za doseganje smotrov priprave na šolo;

— izkušnje učiteljev elementarnih razredov o sposobnostih in lastnostih, ki jih prinesejo šolski novinci v šolo, o tistih, ki po mnenju učiteljev pospešujejo delo v 1. razredu osnovne šole, in o tistih, ki ga zavirajo.

Programi, ki v trenutni situaciji — označuje jo zlasti premalo razvita mreža vzgojnovarstvenih ustanov in s tem tudi oddelkov za pripravo na šolo, v povprečju nezadovoljiva organizacijska in vsebinska povezanost med predšolsko vzgojno dejavnostjo in dejavnostjo osnovne šole, zato še nezadostno izkoriščanje rezultatov priprave otrok na šolo za delo v osnovni šoli — vsebinsko usmerjajo pripravo na šolo, imajo predvsem naslednje smotre: utrditi, poglobiti in urediti osnovna spoznanja (npr. o naravi, otrokom razumljivem družbenem dogajanju, dejavnosti ljudi, v tem sklopu tudi o posameznih lastnostih, kot so količina, prostor, oblike, velikosti, čas, barve itd.), jih ob tej vsebini miselno aktivirati, razvijati sposobnosti govornega izražanja, jih sprostiti in navajati na urejeno življenje in dejavnosti v skupini, na ustrezen odnos do obveznosti, na samostojnost, razvijati jim motoriko ter razne privajenosti in navade.

Pričakujemo pa lahko spremembe, ki bi v pripravi na šolo in s tem tudi v njeni vsebini nastale, ko bi kadrovske, prostorske in ostali pogoji omogočili uvedbo obvezne priprave na šolo ali vsaj tako gosto razporedeno mrežo oddelkov za pripravo na šolo, da bi zajela domala vse otroke v zadnjem predšolskem letu, pa tudi spremembe v samem šolskem sistemu (npr. premiki v smeri diferenciacije in individualizacije pouka). V tem primeru bi se ob reviziji programa 1. razreda in tudi nadaljnjih razredov osnovne šole odprle možnosti globljih in obsežnejših sprememb programa priprave na šolo. Ob morebitni premaknitvi začetka šolske obveznosti na 6. leto, ki bi postala smiselna ob dovolj razširjeni mreži oddelkov priprave na šolo, bi se odprle tudi nove možnosti, npr. podaljšanje šolske obveznosti na 9 let, eno leto prej zaključena 8-letna šolska obveznost in še druge.

Zelim pa poudariti naslednje: Pri celotnem vzgojnem prizadevanju v predšolski dobi moramo tako danes kot v prihodnosti izhajati iz spoznanj o izrednem razvojnem potencialu te dobe, ki nas obvezuje izkoristiti vse možnosti za vsestransko oblikovanje otrok. Potrebno je torej tudi v okviru priprave na šolo posvečati enakovredno pozornost dejavnostim in vseh vzgojnih področjih. Posebej moramo biti pozorni na tiste naloge in z njimi povezane dejavnosti — številne so zlasti na področju estetske vzgoje —, na katere prav predšolski otrok zaradi možnosti ustvarjalnega izražanja, ki mu jih nudijo, posebej ugodno odziva, dalje na pospeševanje telesne in osebnostne zrelosti; pomembna je tudi naloga otroka že pred vstopom v šolo primerno socializirati, za njeno uresničevanje pa imamo v predšolskih ustanovah številne prilagoditve.

Ob odločanju o vrsti in obsegu vsebine, ki sodi v program priprave na šolo, se nam pojavljajo tudi vprašanja, ali naj vključujemo v pripravo na šolo tudi tisto vsebino, ki trenutno še sodi izključno v program prvega razreda osnovne šole. To so zlasti vprašanja o uvajanju branja, osnovne matematike pa tudi pisanja v pripravo na šolo. Dasi je odgovor na to vprašanje v dokajšnji meri odvisen od zgoraj omenjenih razlik med sedanjim konceptom priprave na šolo in tistim, ki ga lahko pričakujemo, je že danes pomembno pomisliti in odgovoriti na naslednje:

1. Ali je omenjeno vsebino možno vključevati v vidika otrokove zrelosti in interesa zanje.

Spontano vzbujen interes za branje, pisanje, računanje, kot ga neredko najdemo pri otrocih, ki se bližajo šolski obveznosti, je mnogokrat vzrok, da obvladajo otroci nekaj učne vsebine 1. razreda že preden vstopijo v šolo. S spontanim interesom pogojeno »učenje« predšolskih otrok mora seveda drugače vrednotiti kot tisto, ki ga izgovarja z načrtnim, sistematičnim uvajanjem »šolske« vsebine v pripravo na šolo. Vendar pa tudi v primeru spontano vzbujenega interesa ne moremo mimo vprašanja, ali ga je povzročila resnična otrokova zrelost, zaradi katere je že »prerasel« predšolske dejavnosti, ali pa je ta interes posledica pomanjkanja pobud oziroma priložnosti za druge, predšolskemu obdobju ustrežnejše dejavnosti ali pa intenzivni enostranski vplivi (npr. otrok prelistava časopis ter pri tem spozna, prerisuje črke, ker nima slikanic, možnosti likovnega izražanja, pobud in sredstev za igro, ali ker je v stalnem stiku s starejšimi otroki v družini in jih opazuje, ko opravljajo šolske obveznosti ipd.).

2. Ali je »šolsko« vsebino potrebno in smiselno vključevati:

a) glede na program 1. razreda osnovne šole.

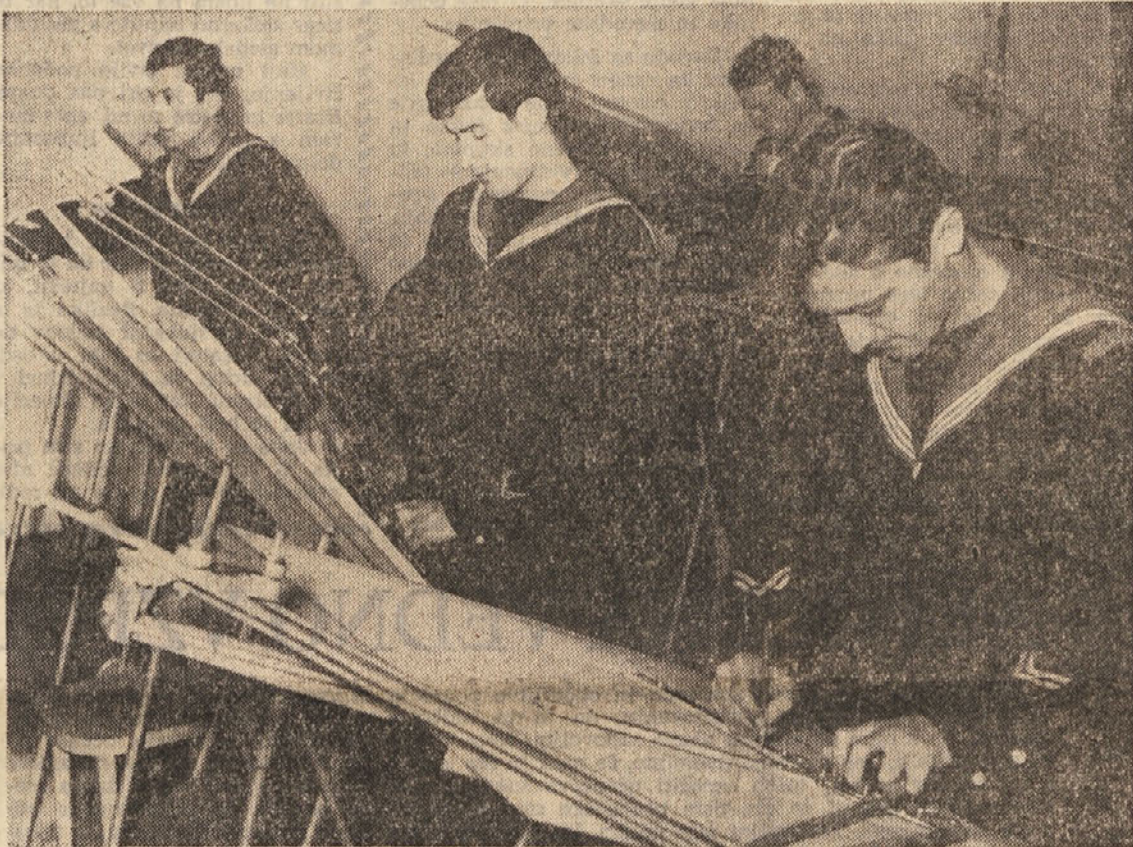
Znano je, da ta program vsaj trenutno ne zahteva, da bi otroci morali obvladati elemente s področja branja, pisanja, osnovne matematike pred vstopom v šolo, mnoge učitelje taka »prednost« nekaterih otrok celo moti.

b) glede na obseg in značaj vseh nalog predšolske vzgoje, torej glede na naloge harmoničnega vsestranskega razvijanja otrok. Ob odločitvi, ali in v kakšnem obsegu naj otroke pred vstopom v šolo uvajamo v matematiko, v osnovno branje in morda celo v pisanje, ni torej važna le zmogljivost otrok, ampak predvsem zagotovilo, da bi imeli ob morebitnem uvajanju navedene vsebine nezmanjšane možnosti za vsestranski razvoj, za neovirane dejavnosti, ki jih pogojujejo razvojne značilnosti predšolske dobe, zlasti za igro.

Tudi rezultate raziskav o vprašanju, kakšne so zmogljivosti otrok za poučevanje v branju, osnovni matematiki, pisanju (pri nas so znani rezultati raziskave, ki jo je na psihološkem inštitutu v Beogradu izvedel I. Ivić o možnostih predšolskih otrok za uče-

nje osnovne matematike — ugotovil je, da so te sposobnosti že dokaj razvite pri 6 1/2-letnem otroku) lahko pri določanju programa priprave na šolo izkoriščamo le v primeru, da nam po metodološko enakovredni poti odgovorijo tudi na vprašanje, v kakšni meri je bilo ob uvajanju matematike, branja ipd. v program priprave na šolo možno realizirati vse ostale, prav tako pomembne smotre predšolske vzgoje in s tem tudi smotre priprave na šolo. Upoštevati sicer moramo — na to nas opozarjajo tudi rezultati raziskav —, da je možno v predšolski dobi zlasti na področju branja in osnovne matematike doseči presežne rezultate. Hkrati pa nas drugi avtorji opozarjajo na previdnost: spoznanja o razvojnem potencialu predšolskega obdobja na področju branja npr. še ne dokazujejo, da zgodnje učenje branja ugodno vpliva na otrokov kasnejši razvoj, niti ne povedo nasprotnega, kakšen je učinek poznega učenja branja. Raziskovalno zelo skromno obdelano področje predšolske vzgoje terja od nas v prvi vrsti prizadevanja si izpolniti to vrzel in šele na osnovi raziskovalnih rezultatov preiti h konkretnim vzgojnim ukrepom.

NUSA KOLAR

Gojenci mornariške tehniške vojaške akademije pri pouku tehniškega risanja

Občni zbor društva za pomoč duševno nerazvitim osebam v Krškem

V začetku aprila smo imeli v Krškem občni zbor društva za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam. Naše društvo je bilo ustanovljeno pred dvema letoma.

Občnega zbora se je udeležilo veliko staršev, saj je namen društva organizirano zajeti starše in jim čim bolj pomagati. Kar pa je še posebno razveseljujoče, je to, da so bili na občnem zboru navzoči predstavniki družbeno političnih organizacij ter predstavniki raznih podjetij.

Tovariš Smerdel, predsednik društva, je med drugim dejal: »Menim, da je eden najbolj pomembnih uspehov našega društva, da se je miselnost, ki se izraža v odnosih do ljudi, ki so kakorkoli prizadeti, bistveno spremenila. Če smo še pred leti ugotavljali, da smo dotlej otroke s telesnimi ali duševnimi motnjami prepuščali več ali manj njihovi usodi in da so bili v največ primerih taki otroci breme okolja, v katerem so živeli, nam kaže današnje stanje povsem nekaj drugega. V Krškem obiskuje posebno šolo 55 učencev. Ali ni to visoka stopnja zavesti našega delovnega človeka in naše družbe kot celote, da je poskrbela za

tiste otroke, ki so potrebni pomoči?»

Zaradi oddaljenosti ter zaradi boljšega in hitrejšega reševanja problemov se je medobčinsko društvo razdelilo v tri občinska društva: v Sevnici, v Brežicah in v Krškem.

Društvo čaka še veliko nalog. Med njimi pridobivanje novih članov, obveščanje javnosti o problematiki mentalno retardiranih, poglobljanje dela s starši. Najtežja naloga pa nas čaka pri

usmerjanju učencev posebne šole v poklic. Tu bo zopet treba zaratati ledino. Že naslednje leto bodo šli naši učenci na prakso v podjetja, potem pa bo treba poiskati tudi delovna mesta.

Po občnem zboru so si udeleženci ogledali razstavo izdelkov učencev posebne šole. Razstava je pokazala, koliko lahko napravijo tudi prizadeti učenci ob pravilnem usmerjanju in primerni opremljenosti.

Jankovič Lucija

Zanimivosti iz tujega šolstva

DIFERENCIALNA OSNOVNA ŠOLA V ITALIJI

Vsi vemo nekaj o tem, kakšne socialne probleme povzroča emigracija, bodisi da gre za pojav znotraj države ali pa tistega izven njenih meja. V tako problematiko spadajo tudi pretresi, ki jih doživljajo otroci emigrantov, ki so naenkrat presajeni v čisto drugačno, tuje okolje, pa čeprav v okviru iste nacije. Kdor pozna velikkanske razlike med južnim in severnim delom Italije, v mislih imam predvsem Sicilijo, Kalabrijo in Sardinijo, si bo lahko predstavljal psihološki šok, ki ga doživljajo prišleki s podeželja južnih pokrajin, ko se srečajo z zamotanim modernim življenjem industrijskega severa. V ilustraciji tega nezadržnega povojnega dotoka prebivalcev juga na sever naj navedem mesto Turin v Piemontu, kamor se je v zadnjih dvestih letih doselilo štiristo tisoč južnjakov, ki so na ta način pomagali podvojiti demografsko statistiko tega mesta.

Ti južni Italijani, zvečinoma poljedelci, so se naselili predvsem

v staro zgodovinsko četrt Turina. Zaposlili so se tam, kjer ni bila potrebna poklicna kvalifikacija, na gradbiščih in v tovarnah. Vsi imajo številne družine, povprečno pet ali šest otrok, in od teh večji del mora že kmalu na delo, da pripomore k vzdrževanju svojih mlajših bratcev in sestrice. Težko in revno življenje ter okolje samo, v katerem ti otroci prebijajo svojo prvo mladost, ni brez posledic tudi za njihov duševni razvoj. Nemara se to najbolj konkretno odraža v šoli, kjer ne morejo dohiti svojih sovrstnikov iz boljše situiranih družin, sinov male in velike buržoazije. Zaradi tega nesorazmernega zaostajanja v učnih uspehih je bila mestna uprava primorana ustanoviti za otroke teh notranjih emigrantov posebno šolo, ki nosijo precej ponesrečen naziv: diferencialna šola. Tu so najštevilnejši prvi razredi, ki jih obiskujejo tudi po dvajset let stari dečki in deklice, in to ne zaradi tega, da bi bili začeli v tej

Reforma izobraževanja in šolstva v JLA

Na področju izobraževanja in šolstva v JLA v zadnjem času intenzivno pripravljajo osnove in elemente za nove učne načrte in programe ter osnutek zakona o vojaških šolah. Pri tem sodelujejo znanstvene in prosvetne institucije, posebno koristno pa je sodelovanje z zveznim svetom za izobraževanje in kulturo, s predsedstvom Zveze jugoslovanskih univerz, jugoslovanskim zavodom za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj, nekaterimi republikanskimi sekretariati, univerzami, posameznimi šolami in fakultetami (posebno z beograjsko univerzo in zagrebškim vseučiliščem).

Razumljivo je, da je reforma izobraževanja in šolstva v JLA povezana ne samo s pedagoško-didaktičnimi, ampak tudi s sociološko-ekonomskimi spremembami. Temeljni namen reforme je realizacija in intenzifikacija šolskega sistema in učnega procesa, bistvene smernice te reforme pa so: organizacija šolske mreže, izboljšave koncepta pouka in ovrednotenje učnih uspehov.

V načrtu imajo racionalizacijo mreže vojaških šol, izpolnitev šolskega sistema, stvarno določanje ciljev šolanja, trajanje in čas učinkovitega pouka in kar najboljše povezavo vojaških šol z drugimi šolami, ki dajejo podobne profile kadrov. S temi in drugimi ukrepi žele ustvariti predvsem materialno finančne pogoje za intenzifikacijo izobraževanja in pouka v vsaki šoli oziroma tako imenovano pedagoško-didaktično in metodično racionalizacijo učnega procesa.

Struktura vojaških šol naj bi temeljila na dolgoročnem načrtovanju vojaškega osebja vseh profilov — za daljše obdobje razvoja JLA. Temelj za načrtovanje in uresničitev vojaškega izobraževanja in šolstva pa bo sedanja analiza delovnih mest v JLA. Predvidevajo, da bodo prav z reformo štri do petkrat zmanjšali število sedanjih srednjih vojaških šol.

Ena najpomembnejših nalog je sestava in izdelava novih učnih načrtov in programov. Leti bodo zajeli vse najnujnejše vzgojnoizobraževalne potrebe armade in družbe ter novosti v razvoju vojaške in drugih znanosti, koncepte naše narodne obrambe, tehnike in tehnologije, vojaške organizacije, kulture in podobno. Tako naj bi vojaške šole dajale kadre, ki bi se s permanentnim izobraževanjem usposobili za vse funkcije JLA v vojni in miru.

Novi učni načrti in programi bodo vsebovali vse splošnoizobraževalne in druge smernice, ki so značilne za podobne ustrezne šole. Ena bistvenih značilnosti novih programov bo prav znatno povečanje splošnoizobraževalnih in temeljnih disciplin. Povejmo za ilustracijo, da bo obseg splošnoizobraževalnih področij in predmetov v srednjih vojaških šolah za več kot 100 odstotkov večji, kot je bil v dosedanjih podoficirskih šolah. Pomembna novost novih učnih načrtov je tudi prilagajanje izobraževalno-vzgojnih zahtev sedanjim in prihodnjim realnim in objektivnim možnostim (vremenskim, materialnim, kadrovskim in drugim).

V vojaško-ekonomski akademiji so na primer upoštevali pri sestavljanju profila vojnega ekonomista družbenoekonomska gibanja in perspektivni razvoj armade oziroma narodne obrambe. Pri sestavi učnih načrtov in pro-

gramov so posebno upoštevali dejstvo, da je treba dati gojenecem, ki končajo to akademijo, temeljna znanja s področja družbenoekonomskih ved in znanstvenih disciplin, uporabe armadne ekonomike, prirodoslovno-matematičnih znanosti ter vojaško-strokovnih disciplin. S tem sta pridobila učni načrt in program te šole novo kvaliteto tako, da tudi vsebinsko ustrezata visokošolski ravni; gojenci, ki bodo končali šolanje, pa bodo po tem programu že letos dobili naziv diplomiranega vojaškega ekonomista.

ODPRTA VRATA ZA SPOSOBNE UČITELJE

Tako kot materialnim pogojem in sodobnim učnim načrtom posvečajo veliko pozornost tudi temeljnim nosilcem in izvajalcem reforme v praksi — učiteljem v vojaških šolah. Status učiteljev, ki poučujejo v teh šolah, bodo uredili zakonsko. Tistim, ki ne izpolnjujejo pogojev in meril, ki so za učitelje v vojaških šolah podobna kot za učitelje drugih naših srednjih šol in fakultet, pa bodo omogočili, da bodo v določenem obdobju dosegli zahtevano kvalifikacijo in učiteljske nazive. Predmetni pouk splošnoizobraževalnih pa tudi nekaterih tehničnih in drugih predmetov bodo lahko poučevali profesorji srednjih šol oziroma univerz. Tudi mladim in sposobnim strokovnim učiteljem bo armada na široko odprla vrata svojih šol in akademij.

Glede na to, da mnogim učiteljem primanjkuje pedagoško-didaktično, psihološko in metodično znanje, so pripravili vrsto ukrepov za izboljšanje: izdelali so metodologijo stimuliranja in nagrajevanja učiteljev, merila za izbor učiteljskega osebja, standarde največje dovoljene obremenitve učiteljev idr.

V JLA in vojaških šolah so si torej začeli resno prizadevati, da bi čimprej usposobili učitelje za pouk v svojih zavodih. Poglejmo samo naslednje podatke: v obdobju od leta 1960 do leta 1969 je bilo na podiplomskem študiju na raznih fakultetah 153 aktivnih vojakov in državljani, ki so v vojaški službi. Samo za leto 1970 in 1971 pa predvidevajo, da jih bo vpisalo tretjo stopnjo kar 211. Podiplomski študij obiskujejo vojak na 12 raznih fakultetah; največ slušateljev je na strojni, elektrotehniški in ekonomski fakulteti.

Tako kot druge znanstveno-učne ustanove pripravljajo tudi v JLA pogoje za organizacijo podiplomskega študija. Visoke vojaške šole in nekatere druge znanstvene institucije bodo lahko pod določenimi pogoji organizirale podiplomski pouk, pri katerem bodo slušatelji dosegli doktorat znanosti, akademsko stopnjo magistra — specialista. Predvideno je, da bodo lahko višje vojaške šole podeljevale naslov doktorja znanosti — pod približno istimi pogoji kot druge naše šole.

POLEG SRBOHRVAŠČINE TUDI MAKEDONŠČINA IN SLOVENŠČINA

Preobrazbo doživljajo tudi dosedanje podoficirske šole, ki preučajo v srednje vojaške šole. Tudi v teh šolah se bo zvišala splošnoizobraževalna raven. Šolanje bo podaljšano od tri na štiri leta, dvakrat več ur kot doslej bodo odmerili splošnoizobraževalnim predmetom, uvedli pa bodo tudi nekatere nove predmete. Medtem ko so dajale dosedanje tehniške podoficirske šole mehanike, bodo dajale po novem programu tehnike ustrezne smeri.

Pri uvajanju tujih jezikov pa tudi pri družbenih predmetih je upoštevano načelo enakopravnosti. Zanimivo je, da so uvedli pri jezikovnem pouku poleg srbohrvaščine tudi pouk slovenščine in makedonščine. Razmerje med splošnoizobraževalnimi in vojaško-strokovnimi predmeti je vsebinsko in časovno 50:50, čas za aktivni pouk v srednjih vojaških šolah pa je za okrog 15 odstotkov večji kot v drugih ustreznih srednjih šolah.

Poleg vseh teh izboljšav je zelo pomembno tudi vprašanje sprejema kandidatov v vojaške šole. Ugotavljajo, da so v vojaške srednje šole sprejeli veliko zelo dobrih dijakov. Lani se je prijavilo na primer osemkrat več kandidatov, kot so jih mogli sprejeti. Pogoje za vpis (selekcijo) jih je prestala polovica, sprejeli pa so le vsakega tretjega. Struktura kandidatov je v resnici zadovoljiva, saj jih je od vseh, kar so jih sprejeli, več kot 80 odstotkov odličnih in prav dobrih, medtem ko zadostnih sploh ni.

(O posameznih vojaških šolah bomo podrobneje poročali prihodnj.)

M. K.

OSNOVNA ŠOLA PRULE — LJUBLJANA

razpisuje naslednja delovna mesta za nedoločen čas:

— učitelja za prvi razred — U

— učitelja za četrti razred — U

Prošnje z življenjepisom pošljite na upravo šole v roku 15 dni od objave razpisa.

Ob razpisu novih osnovnošolskih učbenikov za matematiko in fiziko

Ko je republiški sekretariat za prosveto in kulturo poveril glavno skrb za učbenike republiškega zavodu za šolstvo, je najbrž to storil z namenom, da strokovne posle zares opravijo strokovnjaki. Kaže, da je pametno ravnati.

Za pisanje novega učbenika matematike se je formirala skupina ljudi in upati smemo, da bo teamsko delo, ki je drugod po svetu tudi na tem področju že tradicionalno, tudi pri nas rodilo bogatejša sadova, kot bi jih mogli pričakovati od dela enega samega človeka.

Pravkar pa smo imeli priložnost seznaniti se še z razpisom za dva učbenika fizike v osnovni šoli skupaj z metodičnim priložnikom. Kaže, da se je Zavod odločil za korenitejši poseg v osnovnošolski pouk naravoslovja in matematike. Na to opozarja tudi dejstvo, da bodo v letošnjih poletnih organizirani seminarji za učitelje teh (in nekaterih drugih) predmetov, ki bodo zajeli eno petino vseh učiteljev. To je v skladu z razmeroma novim predpisom, da morajo učitelji vsakih pet let na strokovno izpopolnjevanje.

V zvezi z naštetimi ukrepi zavoda pa bi morda ne bilo napak zapisati še nekatere misli in predloge, od katerih jih je bilo nekaj izrečenih tudi na nedavnem običnem zboru Društva matematikov, fizikov in astronomov SRS.

Akcija zavoda je sicer začeta dokaj široko in domiselno. Ko pa jo primerjamo s stanjem v našem osnovnem šolstvu, bi lahko približili, da je še dosti premajhnih dimenzij. Da ne bi že na začetku doživeli zavrnitve, češ da se več ne da storiti, ker ni denarja, želimo poudariti, da je moj predlog take sorte, pri katerem gre le za drugačno razporeditev denarja v upanju, da bi tako dosegli boljše rezultate.

Slika sedanjega pouka fizike in matematike v osnovnih šolah bi se dala opisati z atributom »alarmantna«, če bi bila od večeraj. Ker pa je taka že desetletje in več in kaže, da se na bolje še ne bo obrnilo tako kmalu, bi ji pesimisti rekli, da je brezupna.

Strokovna zasedenost po urah pri teh dveh predmetih je 36% in se še spreminja s krajem. Tako je na Primorskem dvetretjinska strokovna zasedba, v Prekmurju pa le še 8%. Specializirani učilnici v starih šolah skoraj ni, normativi za gradnjo novih šol pa so glede šolskih laboratorijev za naravoslovne predmete neustrezni in po mojem mnenju v tem smislu delajo več škode kot koristi, ker onemogočajo izvedbo racionalnejših zamisli. Ob sedanjem prilivu diplomantov v PA in univerze bi mogli na normalizacijo stanja upati šele v kakih 20 letih.

Akademije si zato prizadevajo, da bi končali čim prej vsaj tisti njihovi absolventi, ki so s svojim študijem že preko polovice in že poučujejo. Kaže, da bodo lahko študij dokončevali s plačanim študijskim dopustom. Kljub vsemu temu moramo pričakovati tudi še v bodoče, da bodo tako matematika kot fiziko poučevali na osnovnih šolah ljudje, ki nimajo za to ustreznih kvalifikacij. Zato je vprašanje učbenikov in metodičnih priložnikov za ta dva predmeta še toliko bolj kočljivo.

Pojavljajo se že predlogi, da bi bilo najprimerneje kar prevesti kak učbenik, ki se je v tej ali oni deželi izkazal za uspešnega. Vendar imam glede tega hude pomisleke. Treba bi bilo najti takega, ki bi ne bil prevedljiv le jezikovno, temveč bi ga bilo mogoče tudi presaditi v naše razmere. Le-te pa so daleč pod prečjem vseh zahodnih dežel, kjer je pouk elementarne matematike in fizike doživel največji razcvet. Razen tega imajo tam tudi drugače razcepljeno osnovno in srednje šolstvo. Uvoziti bi bilo treba tudi razmeroma drago spremno učno tehnologijo.

K revnejšim narodom je tudi težko hoditi po nasvete. Sami so navadno kaj malo napravili. Večkrat se poskušajo z reformami, sprejetimi od njihovih nekdanjih kolonialnih gospodarjev, včasih pa sprejemajo pomoč, ki jim jo nudi Unesco. Tako za Južno Ameriko na primer eksistira Unescov učbenik v španščini. Fizika svetlobe. Toda tudi tak kurz ni primeren za nas, ker je naše šolstvo vendarle že dosti razvitejše kot v tistih delih Južne Amerike, ki jim je kurz namenjen. Razen tega uporablja učne metode, ki bi bile pri nas kot celota nesprejemljive: povsem programiran učbenik, občasno sestajanje v učiteljem v oddaljeni šoli, programiran eksperimentalni program z izredno enostavnimi in cenovno ugodnimi učili, ki jih ima učenec kar na domu, ter radijska šola.

Od drugod torej lahko privzamemo le posamezne zamisli in realizacije — hudo dvomljivo pa je, če bi bilo mogoče kje najti kak kurz, ki bi ga bilo mogoče presaditi v celoti.

Jesenski kongres jugoslovanskih matematikov in fizikov bo razpravljal tudi o enotnem učnem načrtu za matematiko in fiziko za vso Jugoslavijo. Tudi glede te zamisli imam pomisleke. Ni še dolgo tega, kar smo v PD lahko prebirali, kakšno je šolstvo na Kosovu. Najbrž bo že težko napisati učbenik in učni načrt, ki bo uporabljal za vso Slovenijo, kjer pa so razlike med šolami v različnih krajih morda le malo manjše kot pa v vsej Jugoslaviji.

Nekateri zastavljajo tudi vprašanje, če je sploh smiselno na stopnji osnovne šole ločevati naravoslovne predmete, tako kot delamo doslej. Prevzela jih je moderna ideja o splošnem naravoslovju (General Science) ali kombiniranem naravoslovju (Combined Science), ki nekatera izbrana poglavja, kot so na primer: energija, gibanje, življenjski procesi..., obdela s stališča vseh treh naravoslovnih ved. Pri nas bi se prav hitro utegnili pripetiti, da bi ta sicer morda zdrava zamisel postala le modna muha.

Vedeti je namreč treba, da v nekaterih zahodnih deželah tradicionalno povezujejo fiziko s kemijo ali kemijo z biologijo bolj, kot je to pri nas v navadi. Pri nas bolj običajna je kombinacija fizike z matematiko. Na drugi strani pa bi se je še bolj kot doslej dalo povezati s tehniško vzgojo. Pri tem ne gre le za sentimentalno ohranjanje tradicij, temveč za resneje stvar. Upoštevati je treba, da so sedanji učni načrti za maloštevilni učitelji izšolani za pouk takih kombinacij. Uvajanje kombinacij tipa General Science bi zahtevalo predhodno preusmeritev vzgoje učiteljev, če naj

bi bilo uspešno. Takoj pa bi seveda lahko začeli flirtati s kemijo pri nekaterih poglavjih, ki jih sicer uvrščamo v fizikalno kemijo.

Iz do zdaj povedanega je mogoče napraviti naslednje povzetke: 1. Temeljito je treba pretrpeti učne načrte za naravoslovne predmete v osnovni šoli.

2. Specificirati je treba ne le učne cilje, ki so v glavnem v kognitivni domeni, temveč se je treba z enako skrbjo lotiti vzgojnih smotrov, katerih težišče je v emocionalno-kognitivni sferi. Zamenariti pa ne smemo tudi senzomotoričnih smotrov, ki imajo največjo težo prav v naravoslovju in tehniški vzgoji.

3. Učne in vzgojne cilje je treba zapisati v taki obliki, da bo na tej osnovi mogoče ocenjevati veljavnost objektiviziranih merilnih instrumentov, ki naj bi bili sestavni del kurza. Vsaj za kratkoročne cilje bi torej kazalo, da jih sestavimo v behavioristični obliki, ker se pri tem lahko zgleđujemo po nekaterih že precej detajlno izdelanih vzorih.

4. Sestaviti bi bilo potrebno multimedialni kurz fizike, ki bi obsegal: učbenike, metodične priložnike za eksperimentiranje, delovne zvezke, osnovni izbor učne tehnologije in instrumente za preverjanje dosežkov glede na zastavljene cilje.

5. Sestaviti bi morali program izobraževanja učiteljev za novi kurz ter organizirati čim obsežnejši feedback za korekcijo kurza. S feedbackom pa dosežemo še, da čim več učiteljev sodeluje pri ustvarjanju kurza in ga torej ne jemljejo kot nekaj, kar jim je od zunaj naloženo s silo.

Z zadnjo točko tega programa sem že posegel v organizacijo strokovnega izobraževanja učiteljev. Glede te bi sodili, da najbrž letos utegne naleteži na težave že zato, ker ne more imeti nobene jasnejše orientacije. Tako učbeniki za matematiko kot za fiziko se bodo v kratkem spremenili in najbrž še nihče ne ve natančno, v kakšno smer.

Zastavljena je na dosti prekratek rok (1 teden strokovnega izobraževanja na 200 tednov dela). Uporabljena je ena sama in to najdražja organizacijska oblika — to je oblika neposrednih predavanj. Na razpolago pa je še dosti cenejših oblik: izdajanje strokovne literature, prikazovanje strokovnih filmov in morda celo TV oddaje utegnejo biti cenejše.

Izobraževanje je obvezno, torej prisilno. Nič ni bilo poskrbljeno za ustvaritev primerne stimulacije učiteljev za študij. Morda bi bil del denarja, ki bo potrošen za seminarje z obvezno telesno navzočnostjo, bolje naložen, če bi z njim posebej nagrajevali učitelje, ki skrbje za kontinuirano samoizobraževanje in ga lahko prištevamo k najcenejšim in najuspešnejšim oblikam izobraževanja.

Prav je sicer, da finančno podpremo kolege na šolah, ki še nimajo ustrezne izobrazbe, pa kažejo voljo in sposobnost, da si jo pridobijo. Toda najbrž bi bil vsaj tako dobro naložen tudi denar, ki bi ga RIS namenila za študijske dopuste kakšnega učitelja, ki bi se odločil za nadaljevanje študija za magistrski ali pa za dopust vodje skupine, ki piše učbenike in metodiske priložnike.

Zavodu za šolstvo zato predlagam, da razširi svoj razpis na izdelavo celotne učne tehnologije za osnovnošolski kurz fizike in zato sestavi delovno skupino, ki naj poleg piscev vključuje še tehnologa za učila, pedagoga, strokovnjaka za pedagoška merjenja, grafika-illustratorja in morda še koga. Republiško izobraževalno skupnost pa bi bilo potrebno zaprositi za namenska sredstva za nabavo potrebne literature in vzorcev tujih učil ter vsaj za delno enoletno nastanitev vodje telesa. Denar v ta namen bi lahko vzeli iz istega sklada, iz katerega nameravajo zdaj organizirati letošnje seminarje in plačevati študijske dopuste absolventov PA.

Janez Ferbar

»O rodni dom, o hiše očetove streha ti...«

(Iz dnevnika mlade učiteljice)

28. september

Včasih razmišljam, kako srečna bi bila, če bi imela ob sebi nekoga, s katerim bi se lahko pogovorila — domače, toplo od srca do srca. Ne bi potrebovala mnogo — le nekaj razumevanja, podpore, priznanja, vzpodbude, da bi laže živela iz dneva v dan. Tako pa sem sama. Te skromne moči, ki jih imam, moram prenašati še na druge, moram jih vedno znova buditi v sebi, da ne bi nenadoma omagala in si priznala, da sem poražena. Vse življenje sem pravzaprav samo dajala in zelo malo prejela. Ob vsem tem so vsi moji prijatelji mislili, da sem jaz dovolj močna, da zase nihče ne potrebuje.

Ko bi bil vsaj moj dom drugačen! Ko me ne bi toliko okupiral! Pred petimi meseci se je staršem rodil deseti otrok. Danes mi mlajša sestra piše, da je šla od doma »na delo« brez dovoljenja staršev. Vso pot do železniške postaje je jokala, ker ji mama ni hotela dati roke. Mlada je, rada bi imela spodobno obleko in čevlje, pa ji starši tega ne morejo kupiti. Dela od jutra do večera na tej krpi zemlje, ki jim še črnega kruha ne da dovolj. Niti misliti ne upam na vse to, ker bi sicer sleherno minuto s pesimizmom gledala na svet.

Moji učenci živijo podobno življenje, kot je pri nas doma. Bratje in sestre so mi, zato moram s toliko večjo ljubeznijo delati z njimi.

29. september

Ta dan sem hodila po njihovih domovih. Kakor da bi bili vsi iz ene hiše, ti najtežji, ki sem jih obiskala. Razlika je le v skrbni in ljubezni staršev do otrok. Nekateri so tudi v bedi skrbni, drugi pa iščejo izhod v alkoholizmu, kar težko situacijo doma še bolj poslabša.

Jaka se je skrli, ko sem prišla. K tej družini učitelj niso prihajali, starši pa ne na rodni

teljske sestanke, ker tam nikoli nič dobrega o svojih otrocih niso slišali. Ze šest let je Jaka največji problem na šoli, čeprav je komaj v četrtem razredu. Očeta ne spoštuje, ker je ta velikokrat pijan, mati pa je pred njim nemočna. Dejala mi je, da nima denarja, da težko hrani in oblači pet otrok, ker mož skoraj vse zapije. Pere in krpa vedno znova, če hoče, da bodo otroci čisti hodili v šolo. Jaka nisem preveč grajala, želela sem si pridobiti njo in otroka. Ob koncu razgovora je prišel ter se ponudil, da me bo spremil do Zarkovega doma na sosednji hrib.

Bedna je Zarkova hiša, polna umazanije in prahu. Dva stara, nekoliko duševno zaostala človeka sta njegova vzgojitelja. Med goricami nista skoraj nikoli trezna. Zarka je mati zapustila in od njegovega tretjega leta starosti ni nikoli več vpršala zanj. Bister otrok je, a zelo vzgojno zanemarjen in socialno ogrožen. Poln je dobrote, prepoln želja in čustev, pa nihče ne ve posredovati na miren, domač način, pač pa zadirčno, surovo z nemirnimi kretnjami ob nevrotičnem smehu. Šolanci se vedno norčujejo iz njega, ker je strgan tako, da krpe visijo z njega, umazanije ima toliko na rokah in nogah, da mu je koža kot skorja trda. V razredu sem ga vzela posebej v zaščito ter mu tako prihranila marsikatero grenko uro.

Juretove oče je v vojni izgubil zdravje in živce. Tudi finančna podpora, ki jo družina zaradi tega dobiva, ne more dati družini miru in soglasja. Otroci so čustveno moteni, plašni, brez zaupanja vase. Mati hrabro prenaša vsa bremena zakona, se uničuje telesno in duševno, samo da bi otrokom bilo nekoč lepše. Mož pa pije, jo pretepa, ponoči razgraja, da ne morejo spati.

Kako naj bodo otroci teh družin v šoli drugačni, ko pa dediščine svojih očetov in svojih domačih razmer ne morejo pustiti pred šolskimi vrati?

Pravzaprav tega nihče ne more. Marija

ALI OCENA VEDNO VZPODBUJA?

Ocenjevanje je posebno zahtevno in občutljivo področje učiteljevega dela. Kljub prizadevanju, da bi to najboljše opravili, pa z njim mnogokrat nismo zadovoljni. Nezačuden je učitelj, ker nenehno dvomimo, če nam je res uspelo z redom kar najbolj točno označiti učenčovo znanje in če smo z oceno dosegli še vse tiste pedagoške smote, ki jih z njo zasledujemo. Zadovoljni niso učenci, ki hitro podležejo še vedno bolj ali manj administrativnemu določanju njihovih učnega uspeha in v borbi zanj stremijo tudi po manj upravičenih dobrih ocenah. Pripombe imajo starši, ki nihajo med zahtevami šole in željami svojih otrok in so tudi zaradi eventualnih spodrsiljav učiteljev močno prizadeti.

Zato ni čudno, da že dolgo razpravljamo o problematiki ocenjevanja in iščemo nove rešitve. Načelo javnosti ocenjevanja si na naših šolah počasi, toda vztrajno utira pot, predsodkov je vedno manj in mislim, da smo ravno tu dosegli doslej največje uspehe. Razprave o opisnem ocenjevanju niso dale posebnih rezultatov in bi jih bilo treba nadaljevati in znanstveno proučiti. Napredovanje z negativnimi ocenami pa je menda pokazalo več slabih kot dobrih strani in dvomim, da bi kaj prida pripomoglo k napredku naše šole. Prav zanič pa so tendence, da ne bi

več matematično določali polletnega in letnega učnega uspeha in da bi pri tem upoštevali tudi oceno iz vedenja.

V zadnjem času je razprava o ocenjevanju znova oživila, tokrat gre za predmete, ki zahtevajo od otroka še neke posebne, prirojen, podedovane, pogojene od telesne konstrukcije, pa tudi sicer pridobljene sposobnosti in nagljenja: glasbeni pouk, telesna vzgoja, tehnični in likovni pouk. To so predmeti, ki poleg novega znanja, spretnosti in sposobnosti vnašajo v šolsko delo več vredne, razvedrila, zabave, več življenjskega optimizma, brezskrbne mladosti in dosti prispevajo k psihični in telesni sprostitvi našega učenca v šoli. Glede na to, da ti predmeti ne zasledujejo samo vzgojnoizobraževalnih smotrov, ampak tudi in še zlasti vzgojnorekreativne, predlagajo, naj jih ne bi več ocenjevali. Predlog zasluži vso pozornost in bo potrebno o njem še spregovoriti.

Telesno vzgojo, glasbeni, likovni in tehnični pouk imajo učenci radi. Zato toliko bolj presenečajo primeri, ki govorijo nasprotno. V biltenu športnomedicinskih delavcev berem poročila, razprave in ankete, ki pripovedujejo o visokem številu učenčev, ki ne obiskujejo telesne vzgoje. Mnogi imajo formalno urejena opravčila, ki pa niso prepričljiva, med njimi so tudi učenci, ki se sicer lepo uveljavljajo v športu. Preseneča podatki, ki ne npr. pri likovnem pouku izredno dosti negativnih ocen ali ko je pri tehničnem pouku najnižja povprečna ocena v razredu. Nema lokrat se zgodi, da učenci prištevajo ravno te predmete med težje in jih pričakujejo z večjo ali manjšo nelagodnostjo.

Ko smo razpravljali o takem stanju, smo prišli do spoznanja, da so za te težave največkrat krivi učenci sami, ker predmet podcenjujejo in mu ne posvečajo dovolj skrb. Učni načrt pa je predpisuje kopico nalog in vaj, ki jih morajo opraviti, in tudi zahtevno snov, ki se jo morajo naučiti in jo obvladati. Pri teles-

ni vzgoji imamo tu pa tam opraviti še z normami, ki jih nekateri učitelji zahtevajo, učenec pa jih kratkoma fizično ne zmore in tako ne dobi samo slabše ocene, ampak ga prizadene še posebej boleče. Zato mu je telesna vzgoja težka in se je najraje ogne. Naletimo tudi na posamezne primere, kjer učitelj sam ni popolnoma prepričan, da so vsi predmeti enakovredni in skuša s strožjim ocenjevanjem dvigniti veljavo svojemu predmetu, ali izboljšati disciplino, ki je tu zaradi večje sproščenosti včasih tudi bolj problematična. Med negativnimi ocenami pa najdemo tudi take, ki ne odražajo učenčevega neznanja, ampak smo z njimi kaznovali njegovo nerednost ali pozabljivost (ni imel telovadne opreme, doma je pozabil risalni pribor).

Vsi primeri, ko hočemo doseči izobraževalni smoter s pretiranimi zahtevami in ne glede na učenčeve zmogljivosti, so negativni. Takrat se zgodi, da se očka poglablja v elektrotehniko in se trudi okrog elektromotorčrka, ki ga potem malo manj spretna hčerka pomene kot svoj izdelek v šolo. Takrat šiva mamica nadebudnemu sinku šatuljo in mu tako pomaga prisluziti oceno.

Stimulativnega značaja ocene pa nikakor ne kaže spregledati. Kdo izmed nas še ni doživel v razredu razočaranja, ko smo povedali, da bomo npr. brali, vendar tega ne bomo ocenjevali? Otroci zahteva priznanje za doseženi uspeh, glede na tradicijo pa je še vedno najbolj zaželeno dobra ocena. Ta ga dviga, bodri in vzpodbuja k še večjim naporom, prizadevanjem in tako tudi uspehom. Zato delajo morda prav učitelji, ki pri teh predmetih uveljavljajo mlažje kriterije. Spremljal sem delo dveh telovadnih učiteljev. Prvi je z vso resnostjo in s strogimi ocenami dosegal solidne uspehe. Učenci pri tem niso ravno uživali in ko so zapustili šolo, je bilo to zanje tudi slovo od telesnovzgojnega udejstvovanja. Drugi pa je bil prav radodaren z odličnimi in prav dobrimi ocenami, nižjih praktično ni poznal, videl je trud vsakega posameznika in ni štedil s pohvalo. Učenci pa so se presenetljivo radi zbirali okrog njegovega telesnovzgojnega društva in vse kaže, da so mu ostali zvesti tudi po končani šoli.

Učencem tako vneto pripovedujemo, da se učijo za življenje, da ne gre za oceno, ampak za znanje. Naš sistem učnoizobraževalnega dela pa je v njihovih očeh čisto drugačen. Prebija se od ocene do ocene, se trenutek

oddahnejo po dobrih in malo pritisnejo po slabih, si pomagajo z bolj ali manj poštenimi prijemi, so na stalnem oprezu in v nenehnem spopadu. Učitelji pa trdimo, da je preverjanje znanja in ocenjevanje naše najtežje opravilo.

Ko smo pred leti uvedli temeljne socialistične morale in sklenili, da novega predmeta ne bomo ocenjevali, smo podrli ustaljeno mnenje o redovanju v obvezni šoli. Bilo je mnogo pridržkov in ugovorov, dvomov in omahovanj, vendar predmet se uveljavlja in odsotnost ocen mu prav nič ne škoduje.

Morda imajo tudi telesna vzgoja, glasbeni, likovni in tehnični pouk pogoje, da storimo korak dalje pri reformi našega ocenjevanja. Predvsem gre za ugotovitve, kakšno je razmerje med izobraževalnimi in rekreativnimi smotri teh predmetov in koliko ocenjevanje stimulativno ali destimulativno vpliva nanje. Treba je proučiti, če bi bilo potrebno spremeniti način ocenjevanja, uvesti opisno ali kakšno drugo, ali pa bi kazalo ocenjevanje pri teh predmetih sploh opustiti. Svoje mnenje naj bi povedali strokovnjaki, predvsem učitelji prizadeti predmetov.

Dejstvo je, da ocena v sedanjem smislu ne more biti edina, niti najpomembnejše gibalno napredka v šoli in bo morala prepustiti prednost drugim nagibom. V kolikor bomo manjšali pomen ocenjevanja, bo to predstavljalo za učitelje nove in povečane napore, saj je ocena v učiteljevih rokah najmočnejše orožje, s katerim silijo učenca k učenju in vzdržuje disciplino v razredu. V končni fazi pa bo učinek verjetno večji, ker se bomo bolj približali postavljenim smotrom in se ne bomo toliko učili za oceno. Ko bo učenec delal z veseljem, ker ga bo predmet zanimal in bo v njem našel izpolnitev svojih želja, bo to najboljše jamstvo za večji uspeh. Če pa še hočemo, da bodo prav ti predmeti bolj načrtno in sistematično vplivali na rekreativni otrok in jim lajšali zahtevno razumsko delo, je prevrednotenje toliko bolj pomembno.

Predmeti, o katerih govorimo, so slej ko prej med prvimi, ki pritegnejo našo pozornost. Tu je bilo doslej in bo tudi v bodoče najbolj potrebno, da ima učitelj res dosti takta in poslušna za sposobnosti in zmogljivosti učenčev, kajti sicer se mimogrede zgodi, da povzroči v vzgojnem pogledu nepopravljivo škodo, dosti večjo, kot so uspehi, ki jih eventualno dosega na vzgojnoizobraževalnem področju. Velimir Batič

Ob 200-letnici smrti violinista in skladatelja Giuseppa Tartinija (1770–1790) je bila v njegovem rojstnem mestu Piranu vrsta slovesnosti: koncerti — med njimi tudi koncert orkestra Glasbene matice iz Trsta — predavanja in razstave o znamenitem Pirančanu. Prireditve so pripravili Društvo glasbenih pedagogov Primorske, piranska muzej, piranska Mestna galerija, Glasbena šola v Piranu, Mladinsko gledališče Tartini v Piranu in Glasbena mladina Slovenije. — Na sliki je prizor, kako je — po legendi — skladatelju navdihnil slavno skladbo »Vražji trileček« sam hudobec v sanjah...

Srednja stopnja:

5. maja ob 9.05 I. program
7. maja ob 14.05 II. program

Višja stopnja:

5. maja ob 14.05 II. program
7. maja ob 9.05 I. program

ZIVI SVET TRAVNIKOV

Že naslov oddaje pove, o čem bo govor: o travniku, ki je svoje ime dobil po travi, ki jo je na njem največ, pa še o živalih, ki med to travo živijo.

Učenci, ki ne gledajo dan za dnem samo mestnih zidov, gotovo že poznajo najpogostejše travne vrste: visoko pahovko, pasjo travo, travniško latovko, mačji rep in še druge. Tudi že vedo, kateri travniki so boljši in kdaj jih kosijo in kako spravljajo seno, pa kako so jih spomladi gnojili. Tem bo ta del oddaje bolj v ponovitev, drugi pa si bodo z ogledom travnika te trave tudi zapomnili.

NIZJA STOPNJA:

- 8. in 9. maja:
V ODMORU
POD KOSTANJEM
- 15. in 16. maja:
KO ZAPIHA VETER Z JUGA
- 22. in 23. maja:
PEDENJPED
- 29. in 30. maja:
V DROBCU SEKUNDE
- 5. in 6. junija:
RIBICI JE ZRASEL NOVI
REP
- 12. in 3. junija:
PAJAC IN PETER
- 19. in 20. junija:
GLASBENA

SREDNJA STOPNJA:

- 5. in 7. maja:
ŽIVI SVET TRAVNIKOV
- 12. in 13. maja:
LENIN IN OTROCI
- 19. in 20. maja:
IGRAJ KOLCE
- 26. in 27. maja:
PLANINSKO CVETJE IN
VARSTVO NARAVE
- 2. in 3. junija:
PAVLIHA SE OGREJE
- 9. in 10. junija:
TEMNA HIŠA
- 16. in 17. junija:
OD ZADNJEGA DO PRVEGA
ŠOLSKEGA DNE

VIŠJA STOPNJA:

- 5. in 7. maja:
PARIŠKA KOMUNA
- 12. in 14. maja:
ZELENA CELINA
- 19. in 21. maja:
KNJIZEVNI JEZIK
DO PREŠERNA
- 26. in 28. maja:
GLASBENA
- 9. in 11. junija:
KAKO JE PRAVZAPRAV
S TEM (pogovori o spolu II.)
- 16. in 18. junija:
KAKO JE PRAVZAPRAV
S TEM (pogovori o spolu III.)

NENAVADNI POGOVORI

- 13. in 18. maja:
TUDI OTROKU NI VEDNO
LAHKO
- 27. maja in 1. junija:
KDAJ BOSTE ŽE ENKRAT
ZADOVOLJNI Z MENOJ
- 10. in 15. junija:
CIGARETA ME NAPRAVI
BOLJ ODRAŠLEGA

Drugačni od teh nižinskih pašnikov pa so planinski in kraški pašniki, kjer se pase govedo in drobnica in raste drugačna trava; planinske pašnike prerašča trda trava, kraške pa različne stoklase. Poleg teh trav pa vsi poznajo regratove cvetove, saj so ob koncu maja travniki kar rumeni od njihovega cvetja, pa še travniško kaduljo, kozjo brado, ivanjščice in modrovičaste cvetove zvončnic. Pa še trpotec in koprive so se naselili na travniku.

Malo več prostora smo posvetili deteljam. Deteljam pravimo zaradi značilno oblikovanega cveta metuljnice. Velik pomen metuljke, sem spada tudi lucerna, grašica in detelja, je poudaril že grški filozof in naravoslovec Teofast, ki je živel 300 let pred našim štetjem, ko je učil, da te rastline gnojijo tla. Kje pa se skriva ta svojevrstna moč metuljnic so začeli raziskovati šele v 19. stol., njuno skrivnost pa sta odkrila dva angleška znanstvenika. Rastlinstvo je le del živega sveta na travniku. Druge del, ki živi med travnimi bilkami so živali. Tem se je težje približati, kot rastlinam. Ustavili se bomo najprej pri žuželčjem svetu, ki je najbolj pisan (čebele, čmrliji, metulji, mušice, mravlje, kresničke, pikapolonice, murni in druge. Murnu je odmerjeno tudi več prostora, saj je prav naš rojak in dunajski profesor Ivan Regen prvi znanstveno dokazal zakaj pojejo murni. Kako je to storil, je prav na kratko omenjeno tudi v naši oddaji. — Tudi druge rastlinojede bomo omenili: kobilice, gosenice, hroščke rilčkarje, polže s hišico in brez nje, in še mnogo drugih.

Ob koncu pa je omenjen še pomen vseh teh drobnih živalic, ki živijo na travniku in ki jih niti ne opazimo, če se ne sklonimo in pobrskamo med travo.

Oddajo je pripravil Kazimir Tarman.

Srednja stopnja:

Praznovanju stoletnice Lenineva rojstva se pridružujemo tudi mi z oddajo »Lenin in otroci«.

O Leninu je zelo veliko napisanega, mi pa smo zbrali za našo oddajo nekaj njegovih srečanj z otroki. Znano je, da je imel otroke posebno rad in bil z njimi neznansko potrpečljiv. Le težko jih je bilo odtrgati od njega. Tudi med revolucijo, ko je bilo za vse težko in ko je vsega primanjkovalo, je bila njegova misel, da bo kmalu za vse lepše, vendar pa otroci na ta »kmalu« ne morejo čakati in jim je že zdaj treba nuditi vse, kar se da.

Vladimir Ilič Uljanov-Lenin je prešel trnovo, a svetlo pot borca za pravice vseh ljudi, svetlo pot nesebičnega bojovníka, revolucionarja. V boju za končni cilj revolucije — za svobodo in enake pravice za vse ljudi, za oblast ljudstva, je Lenin velikokrat trpel preganjanje. Tako je bil v maju 1897 po carjevem ukazu preganjan v Sibirijo. Tedaj mu je komaj minilo 29 let. V vas Sušensko je pripotoval v spremstvu dveh žandarjev in tu je bil prepuščen samoti in izgnan-

Zgodovinski pomen Pariške komune za boj delavskega razreda je Fridrich Engels strnil v nekaj stavkov v uvodu v posebno izdajo Marxovega spisa »Državlјanska vojna v Franciji«. V tem uvodu med drugim pravi naslednje: »Po mišljenju filozofov je država, ostvareitev ideje ali kraljestvo božje na zemlji, prevedeno v filozofski jezik-torišče, kjer se ostvarja ali naj bi se ostvarjala večna resnica in pravica. Iz tega izvira potem praznovno oboževanje države in vsega, kar je z državo v zvezi, in to praznoverje požene korenine tem laže, ker so se ljudje že z mlada navadili na misel, da se zadeve in koristi, ki so skupne vsej družbi, ne morejo drugače urediti in izvrševati, kakor so se urejevale in izvrševale doslej, se pravi s pomočjo države in njenih dobro plačanih uradnikov. (...) V resnici pa ni država nič drugega kakor stroj za zatiranje enega razreda po drugem, in sicer v demokratični republiki nič manj kakor v monarhiji. V najboljšem primeru je država zlo, ki ga podeduje proletarijat, ko zmaga v boju za razredno gospodarstvo in zmagoviti proletarijat bo moral prav tako kakor Komuna nemudoma posekati najhujše izrasteke tega zla, dokler ne bo nov rod, ki bo zrasel v novih, svobodnih družbenih razmerah, sposoben ostreiti se vse te državne navlake.«

V teh stavkih Engels samo povzema temeljno misel omenjenega Marxovega spisa, točneje: njegovega tretjega dela, kjer Marx govori o medrazrednih razmerjih o tako imenovanem drugem cesarstvu, v katerem se je država prikazovala na eni strani kot zaščitnik buržoazije pred revolucionarnim proletariatom, na drugi strani pa kot varuh proletariata pred buržoazijo, medtem ko je dejansko — čeprav je buržoaziji odvzela neposredno politično oblast — omogočala nezasišano bogatenje buržoazije kot

celote in je sama (namreč njena birokracija) bila deležna tega bogatenja.

To razmerje, ki se je postopoma razkrivalo med osemnajstletnim obstojem drugega cesarstva, se je v vsej svoji nesramni goloti razkrilo potem, ko je bila Francija poražena v francosko-pruski vojni leta 1870. Cesarstvo se je naglo razsulo in 4. septembra je bila spet proglašena republika. Toda armada je bila bodisi zajeta ali obkoljena in t. im. »vlada narodne obrambe« — sestavljali so jo pariški poslanci bivše zakonodajne zbornice — je morala oborožiti pariško prebivalstvo. V tej narodni gardi so bili delavski bataljoni v veliki večini, zato so se branilci Pariza v izredno težkih okoliščinah držali tja do 28. januarja 1871, čeprav je »vlada narodne obrambe« od vsega začetka pripravljala izdajo in so nasprotja med vlado in narodno gardo že med obrambo mejila na državljansko vojno.

Pogoji za predajo Pariza so bili izredno častni; najvažnejše pri tem je, da so Prusi zasedli le majhen del mesta. Narodna garda je ostala oborožena in je obvladovala ves preostali Pariz. Državlјanska vojna je izbruhnila potem, ko je vlada, ki se je bila umaknila prej v Vaersailles, poskusila razorožiti narodno gardo. Po izbruhu sovražnosti je centralni komite narodne garde izročil oblast Komuni; ta je bila izvoljena 16. marca 1871, proglašena pa dva dni pozneje. Obdržala se je do 28. maja istega leta, ko je začasna vlada ob pomoči izdajstva in pruske vojske strla zadnji odpor. Sledil je krvoločni obračun s premaganimi — zverinski pokol moških, žensk in otrok.

Oddaja skuša kolikor mogoče preprosto zajeti bistvo dogajanja v času Komune in le mimogrede razlaga druge zgodovinske okoliščine, potrebne za razumevanje tega dogajanja.

LENIN IN OTROCI

12. maja ob 9.05 I. prog.
13. maja ob 14.05 II. prog.

stvu. A za Lenina izgnanstvo ni pomenilo ločitev od ljudi, ni pomenilo konec dela, kot je želel car. Nasprotno, Lenin je znal živeti med ljudmi, sleherni pogovor, tudi z otrokom, mu je vplival novih moči. Lenin je ljubil otroke. Znal je tudi sredi najzahtevnejšega študija in dela posvetiti svoj dragoceni čas odgovorom na najbolj neugnana vprašanja iz otroških ust.

Tako se je Vladimir Ilič Lenin v pregnanstvu v sibirski vasi Sušensko spoprijateljil s štiriletnim dečkom Minjko. Ni bilo dnevnega časa in ne trenutka, ko bi mali Minjka ne smel obiskati svojega velikega prijatelja. V skromni, sila teni izbi, a do vrha založeni s knjigami in kupom popisanih listov na delovni mizi, sta se deček Minjka in Lenin pogovarjala. Minjka je bil doma v hiši, nedaleč od Leninevega bivališča, a Lenina delovna izba je postala zanj najpriljubljenejši kraj. »Sem že tukaj!« je ponavadi zaklical že s praga. Lenin je dvignil glavo od svojega pisanja in se dečku nasmehnil: »Le naprej, kaj bo dobrega?...« Nekaj ti moram po-

vedati... na uho... na samem... je skrivnostno začel Minjka. »Ampak, vidiš, delo imam,« je po navadi rekel Lenin. »Pomagaj ti bom, potem pa pojdeva na sprehod!« je odgovoril Minjka. »Moje delo je težko,« je pristavil Lenin... »Nič ne de, tudi težko znam delati,« se je odrezal Minjka in pogovor je bil načet... Od dela se je tedaj Lenin obrnil k Minjki in se sprehodil z njim po najčudovitejšem svetu otroške domišljije. Kjerkoli je Lenin živel, povsod si je kmalu pridobil najmlajše prijatelje. Z velikim razumevanjem, z brezmejno potrpežljivostjo in ljubeznijo je znal prisluhniti otroškim željam. Tako je bilo tudi nekoč v Švici, v Ženevi, kjer je bil Vladimir Ilič-Lenin v emigraciji. Zelo skromno sta živila Lenin in njegova žena Nadežna Konstantinova Krupska, a z njima je prebival v Ženevi tudi Leninov prijatelj z ženo in petletno deklico. Med Leninom in deklico se je tedaj spletlo trdno prijateljstvo. O tem in o drugih srečanjih Lenina z otroki, pa bo govorila naša oddaja, ki jo je pripravila Boža Novak.

KO ZAPIHA VETER Z JUGA

Danes se bomo učili, kako se človek znajde, kadar se zgubi — kako določi smer, v katero naj gre. Kar počasi naprej! — boste rekli. Nekam že prideš — pa vprašaj ljudi, kod se gre domov.

Kaj pa če ni ceste, če se človek znajde na samotni?

Moj dedek pravi tako: kar v ti sto smer, kamor teče voda. Manjša voda se vedno izliva v večjo, ta se v večjo — in ob potokih in rekah so vasi. Tako prideš do ljudi.

Pa si predstavljajte, da tudi vode ni, niti potoka.

To je pa smola!

Jaz bi splezala na največji grič — in na najvišjem griču na naj-

višje drevo. Nekaj bi se že videlo. Kjer bi bila kakšna hiša, tja bi šla.

Tudi sonce nam lahko pokaže pot.

Vse to in še več si je Lenčica zapisala v svoj šolski zvezek, pozneje pa je iz tega zvezka iztrgala list in naredila iz njega avionček. Na poti iz šole se je igrala in zaigrala tako, da bi skoraj v gozdu zašla. Vse pametne nauke je s svojim papirnatim aviončkom odposlala.

Kako je vendarle našla domov, bomo izvedeli iz oddaje »Ko zapiha veter z juga«.

Oddajo je napisala Neža Maurer.

12. maja ob 14.05 II. program
14. maja ob 9.05 I. program

Višja stopnja:

ZELENA CELINA

V zadnji izmed oddaj našega cikla »Vse dežele sveta« se pomudimo — v mislih seveda — na zeleni celini, v Latinski Ameriki, pravzaprav pri njenem najbolj perečem problemu: pri njeni politični in predvsem ekonomski podrejenosti Združenim državam Amerike.

Oddaja bo, kot vse naše oddaje iz tega cikla, kolikor mogoče plastična v svojem prikazu razmer, značilnih za ta bogati, a nerazviti, v bedo človeških milijonov še zmerom pogreznjeni kontinent, odvisen — kljub vsem lastnim naporom in progresivnim težnjam — od bogate imperialistične sosedice na severu ameriške poloble.

Povprečni državljani Združenih držav je seveda prepričan, da njegova dežela velikodušno pomaga

nerazvitim predelom Latinske Amerike z denarjem in strokovnjaki. O številkah je obveščen vsekakor enostransko. Znano mu je sicer, da je Latinska Amerika v zadnjih petnajstih letih prejela od Severne 3,8 milijarde dolarjev, ne pa tudi, da so njeni dobički na račun »gospodarjenja« v Južni Ameriki znašali kar trikrat toliko: 11,3 milijarde.

Latinska Amerika — zelena celina — je eno izmed eksploatiranih področij, tega pa se siromašno kmečko prebivalstvo in proletariati njenih dežel v polni meri zavedata. Tega se še zlasti zaveda mlada inteligenca. In prav v tej prebujeni zavesti je vir uporniškega gibanja, ki prerasča v vseljudsko gibanje, ki daje aktualno podobo vsem deželam Latinske Amerike.

19. maja ob 9.45 I. program
20. maja ob 14.05 II. program

Srednja stopnja:

IGRAJ KOLCE

V zadnji oddaji iz cikla glasbenih oddaj je ostala še Bela Krajina, saj smo med šolskim letom že spoznali narodno ustvarjalnost Gorenjcev, Dolenjcev, Korošcev, pesem iz Prekmurja in Štajerske, vmes pa sta bili dve oddaji iz glasbene teorije (molova lestvica in trizvok).

Ob imenu Bela krajina se spomnimo na zelenega Jurija, pa na belo oblečene deklice in fante, in na njihove lepe plesje. Spomnimo pa se tudi na skladatelja Marjana Kozino, ki je s svojo simfonično pesnitvijo »Bela krajina« posnel ljudsko melodijo daleč izven domačih meja.

V oddaji je odlomek iz te simfonične pesnitve, in sicer vodilni motiv jurjevskih kolednikov. Niso pa jurjevske pesmi povsod enake. Znano je jurjevanje v Črnomlju, saj so ga pred stoletjem priredili na glavnem trgu in se ga je udeležilo vse mesto. Zdaj je to jurjevanje obnovljeno in je postalo turistična prireditev. Prihod Zelenega Jurija naznanijo rogovi, ki smo jih vključili tudi v našo oddajo.

V Beli krajini je znano praznovanje ptičjega pira, na Gregorjevo, to je 12. marca. Učenci se ga gotovo spomnijo iz župančičeve pesmi, v oddaji pa bodo slišali, kako jo pripovedujejo domačini.

V oddaji so še druge običajne pesmi: tepežne, novoletne, kresne. Iz Bele krajine je znana tudi »Ali je kaj trden most?«, ta ljudski običaj so igrali na velikonočni pone-

deljek, danes pa je v sklopu turistične prireditve.

Oddajo je pripravila dr. Zmaga Kumrova.

Srednja stopnja:

PLANINSKO CVETJE

Oddaja je mišljena kot sprehod po Triglavskem narodnem parku in sicer sprehod skupinice, ki jo vodi študent biologije vse pa zanjajo rastline, ki jih po poti srečujejo. Tako vidijo mali jesen in črni gaber, ki sicer raste predvsem na Primorskem in na Krasu, uspevata pa tudi na prisojni strani Komarče, ker je dovolj toplo. Čim višje se vzpenjajo, tem več redkih rastlin najdejo.

Mimogrede izvedo še kaj več o svišču ali encijanu pa o košutniku, in o njegovih zdravilnih korenincah.

Ob rožah, ki so redke zaživi pogovor o cvetju, ki je zaščiteno in zakaj se ga potemtaka ne sme trgati. Pred desetletji se nihče ni čudil, če so planinci nosili s seboj velike šopke planik in drugega cvetja in če bi danes ob tako množičnem planinstvu vsi to počeli, ne bi bilo nikjer več nobenega cvetja.

Mnogo cvetja jim je pokazal študent na izletu skozi Triglavski narodni park, ob sestopu pa jih je

Kulturno delo v slovenščini, ki je oživel v vseh deželah s slovenskim prebivalstvom konec XVIII. stoletja, je bilo lahko plodno šele, ko je slovensko knjižno ustvarjalnost preneslo od cerkvenega slovstva v svet večine prebivalstva, v svet laičnega, prosvetnega. Sele na tej stopnji je namreč slovenski knjižni jezik oziroma tisti jezik, ki je bil tedanjim različicam knjižnega jezika v pogovoru najbližji, začel osvajati miselni svet na najvišji ravni, to je miselni svet slovenskega izobraženca. Ka je bil dotlej nekako vaje na tej ravni misli nemoško. (To časovno razmejitve lahko dokumentiramo z jezikom, v katerem so si slovenski izobraženci izobraževali.) Da je to na tej stopnji pomembnejše kot zgolj modificiranje naloge, ki so si jo zastavili razsvetlenci (pisati v prvi vrsti za preprosto ljudstvo), sta vedela Čop in Prešeren, ki sta v razpravljanju s Kopitarjem zagovarjala ravno ustvarjanje na najvišji ravni. Pisane za preprosto ljudstvo v obliki, ki bi bila razumljiva predvsem bralcem, je namreč v možnostih knjižne besede ustvarilo vrzel in prav nič čudno ni, da se je iz tega porodila znana misel o slovenščini, nekakšnem knjižnem jeziku, ki naj bi ga gojilo preprosto ljudstvo, in o ilirščini, pozneje srbohrvaščini, v kateri naj bi se sporazumevali slovenski izobraženci.

Nerealna misel je sicer propadla, kajti porodila se je nekako takrat, ko smo že imeli dokaze slovenskih možnosti na najvišji izrazni ravni v Prešernovi poeziji. A samo dejstvo, da se je kljub več kot dvestoletni knjižni tradiciji v cerkvenem slovstvu lahko porodila, opozarja na pomembnost vseh plasti izražanja v narodnem jeziku, torej na tisto, kar je danes skoraj dve sto let po teh polemikah, samo po sebi umevno.

Čas pred Prešernom, razgibana doba po francoski revoluciji, Napoleonova preobrazba razmer v Evropi, začetek dokončnega prevrednotenja nekdanjih vrednot, ta čas

26. maja ob 9.05 I. prog.
27. maja ob 14.05 II. prog.

KNJIŽEVNI JEZIK DO PREŠERNA

je v razvoju slovenske knjižne besede nekakšno pripravljanje na Prešerna. Kakor za razsvetljenstvo je tudi za to dobo značilno živahno prizadevanje po ustaljeni normi knjižnega jezika, le da so ob možnostih mlade jezikoslovne znanosti v svetu tudi prizadevanja druge skupine slovničarjev globlja in resnejša (Kopitar, Metelko, Murko). Živa prizadevanja po izoblikovanju besedi pa se kažejo tudi v visokem cerkvenem ustvarjanju (pridige, razmišljanja), ne toliko glede discipline v oblikah, kolikor v besedju in v podobah. V tem času lahko vsaj pri enem pesniku dokažemo tudi neposredno zvezo med cerkvenim in posvetnim ustvarjanjem.

Po slogovni plati je za to prešernovsko obdobje v slovenskem knjižnem jeziku značilno izzvenevanje baročnega klasicizma, kar se pozna zlasti v kompoziciji in v večjih oblikovnih enotah (kot so stavki in podobno), v besedju in metaforiki pa smo pozorni na rahlo sled romantike, ki se ji pa seveda ne posreči prekiniti trdnih temeljev prejšnjega.

Nižja stopnja:

22. maja ob 14.05 II. program
23. maja ob 9.05 I. program

PEDENJPED

Pedenjpoda in pesnika Nika Grafenauerja otroci poznajo. Ob imenu Pedenjpoda se otroci nasmehnejo. Tudi ob oddaji, ki jo je napisal Niko Grafenauer za naše najmlajše šolarje, se bodo nasmejali in razveselili. S to oddajo smo želeli čestitati mladim poslušalcem ob Dnevu mladosti in jih popeljati v carstvo kralja Pedenjpoda. To carstvo leži za devetimi gorami in je najlepša dežela na svetu.

V pedenjcarstvu umno vlada visocanstvo Pedenjpoda. Tam se toči limonada in ponuja sladoled.

Torta, puding, čokolada, vse leti v prepad brez dna. V pedenjcarstvu je navada, da se car ves dan sladka.

Kakor boben se napoka, niti hip ni praznih ust. Potlej se krivi in stoka, v posteljo gre na dopust.

Takšen car in takšna vladavina — to res ni kar tako. Zato je radijski urednik poslal reporterja v to čudežno deželo Pedenjpoda. Od tam naj bi vsem sporočil, o vsem, kar bo videl in slišal na svoji poti.

Naj vam izdamo samo še to, kakšen je kralj Pedenjpoda:

Pedenjstrajčka, pedenjhlače pedenjčevlji na nogah. Gromozanski kos pogače neprenehoma v rokah.

Vsi iz sebe so lasje, ne prenesejo glavnika, in kazalec nevede venomer po nosu stika.

Uhlja kot dva sprta strica muhasto štrlita v svet Pedenjčamca sred lica — To je mali Pedenjpoda.

V DROBCU SEKUNDE

V tem našem primeru gre za prometno-vzgojno oddajo. Na naših cestah zaskrbnjuječe narašča število prometnih nesreč, še posebej tistih, pri katerih so udeleženi otroci. Kakor zahrbtna bolezen prihaja to nad nas — pa se nam zdi prav, da skušamo tudi z radijskimi medijem pomagati pri vzgoji uporabnikov cest. Videti je morda nasilno, takole dodatno nizanje nasrečnih primerov še v oddaji radijske šole, ko jih je že v tisku dovolj, a morebiti bo opomin vendarle obsedel bolj v ušesih, če ga sliši otrok tako, kot da je sam priča dogodku.

Matjaž je za popoldne izmaknil strico kolo, lepo, novo, da bi se postavil z njim pred soolci. Med vožnjo po klanecu navzdol se je ustrašil avtomobila, ki je naglo pripeljal za njim, zapeljal je s ceste in se prevrnil čez skalnat previs; živ je na srečo ostal, polomil si je pa noge. Zdaj ga pelje mati na drugi pregled, morda mu že snamejo mavce, a zamudila sta avtobus; v svojo kabino ju vzame šofer tovornjaka.

Ta šofer je eden tistih vestnih šoferjev, kakršnih je gotovo še kaj — previdnih obzirnih, a tudi zaskrbljenih nad vsakdanjimi dogodki. V tej svoji zaskrbljenosti izreže vse članke o prometnih nesrečah in jih hrani v posebni mapi, ki jo ima v kabini, da, malone na pamet ve, kako se je ta ali ona nesreča zgodila in kdo je bil v njej prizadet. Tudi Matjažev primer po-

zna iz časopisov. Tako pove med vožnjo sopotnikom, da nekaj takih zgodb.

Pove zgodbo o mali, objestni razvajenki, ki hoče imeti zmerom in povsod svoj prav, ki bi pa svojo otroško trmo skoro plačala z življenjem: na glavni mestni ulici se je iztrgala dedku iz rok in le šoferjevi prisebnosti in dobrim zavoram se ima zahvaliti, da se ji ni zgodilo kaj več, ko da si je razbila kolena.

Pove zgodbo o otrocih, ki so se kljub prepovedi sankali na nevarnem mestu. Janko je hotel ostati discipliniran. A ko so ga zmerjali z revo, je stekel po sani in se spustil po bregu. Ni opazil tovornjaka s prikolicco, ki je privozil spodaj po cesti. Zgodilo se je v drobcu sekunde. Janko je plačal vse ostale — z življenjem.

Nazadnje pove še zgodbo, ki je zanj osebno sila boleča. Nehote in nevede je povzročil nesrečo najljubše deklice, svoje male nečakinja. Ni vedel, da je za tovornjakom, saj sta se bila že poslovila, zapeljal je vzvratno, da bi avtomobil obrnil, tedaj je zaslišal krik...

Mala Anica je ostala sicer živa, tudi nogo so ji rešili, a ostala ji je hroma.

»Nikoli več ne bi rad doživel česa tako strašnega, kot je bil tisti drobec sekunde. A tudi pozabiti nečem, zato izrežujem iz časopisov vse te drobne članke, da ne bi nikoli pozabil in — za opomin.«

26. maja ob 14.05 II. program
28. maja ob 9.05 I. program

POGOVORI O SPOLU — I.

Letošnjo radijsko šolo za višjo stopnjo bomo sklenili s tremi oddajami, ki so za radijsko šolo novost: s tremi »pogovori o spolu«. Z njimi nimamo kdo ve kakšnih ambicij: za začetek je naša želja, da bi tudi po tej poti in z možnostmi, ki jih ima radio, vnesli v šolo snov, ki jo imajo marsikje še za kočljivo in se ji raje izognejo.

Prva oddaja ciklusa je posvečena splošnemu pregledu vloge spola pri ohranjanju vrste, torej funkciji, glede katere se človek kot naravno bitje vključuje v rastlinski in živalski svet okrog sebe. Ob tem je na kritko opisana fiziologija spola in ženske ter moške vloge pri oploditvi, seveda s posebnim ozirom na človeka in na dejstvo, da se človekova spolnost ne omejuje zgolj na prokreativno funkcijo, temveč da se — kot vsaka druga človekova potreba zadovoljuje na specifičen človeški način, torej v zgodovini in v družbi.

9. junija ob 14.05 II. program
11. junija ob 9.05 I. program

Druga oddaja je posvečena prav tej zgodovinski in družbenosti človekove spolnosti in družbenim institucijam, ki jo regulirajo. Gre za kratek zgodovinski in geografski pregled institucije spola in zakona, ki naj poslušalcem posreduje vtis o zgodovinski in geografski relativnosti teh institucij, predvsem pa o tem, da so vedno obstojale kot družbene institucije. Tu ne gre za pridiganje in za moralni pouk, temveč predvsem za prebujanje zavesti o družbenosti človeka in za posledice, ki iz tega sledijo.

16. junija ob 14.05 II. program
18. junija ob 9.05 I. program

Tretja oddaja je posvečena problemu dozorevanja in ljubezni. Pogovor ima namen — ob menjavi odlomkov iz literature in pogovorov — opozoriti poslušalce na problem nasprotja med individualnimi željami in družbenimi zahtevami in prepovedmi, oziroma za naš čas značilnim nasprotjem med fiziološko in mentalno zrelostjo za ljubezen in spolne odnose.

Srednja stopnja:

PAVLIHA SE OGREJE

Naslov oddaje bi bil lahko: Kako pripravljamo lutkovno igro. Ne, kako jo pripravljajo v gledališču, pač pa, kako jo pripravljajo učenci sami, ki nimajo niti dovolj lutk in lutkovnega odra in druge opreme, imajo pa voljo in željo, da bi zaigrali igrice.

Radijska šola, ki smo jo namenili za zadnje tedne šolskega leta je zabavna in skuša dati učencem, ki pripravljajo za zadnji dan šole kaj veselega, nekaj idej za njihovo slovo od tega šolskega leta. Mimogrede bi omenila še eno dobro lastnost, ki jo imajo lutke: učenci, ki so po naravi bolj plahi in si ne upajo nastopati pred občinstvom, se za lutko imenitno skrijejo in z njo zaživijo in jih ni sram igrati.

Oddaja govori o dedku, ki je v parku na klopi našel lutko. Bila je bolna, tresel jo je mraz. Odhiti je k babici, da jo bo ozdravila. Lutka doma res zaživi in se predstavi: Pavliha. Ker mu je samemu dolgočas — zato je tudi zbolel — si želi še ženico Marjano in prijatelja

RIBICI JE ZRASEL NOVI REP

Nekje daleč je ležala vas z belimi hišami in skozi vas je tekla potok. V potoku je živila ribica. Bila je tako lepo rumene barve, kot bi bila zlata. Druge ribice so se ji klanjale, ker je bila tako lepa in ji nosile najboljše koščke hrane. Pa se je ribica prevzela in pričela misliti: Najlepša na svetu sem in ribice okoli mene so samo moje slušabnice. Postala je ošabna in se ni ni hotela več z njimi pogovarjati.

Nekega dne se je v potok priklatala velika, črna, hudobna riba. Prva jo je zagledala najmanjša ribica in je v strahu zbežala v najglobljo luknjo pod koreninami stare vrbe. Tam so se zbrale še druge ribice in najmlajša jim je poveda-

la, kaj se je zgodilo. Kmalu so bile opozorjene vse ribice v potoku, le zlata ribica ni o tem ničesar zvedela, ker se ni hotela pogovarjati z njimi. Tako je plavala po potoku in ni vedela, da ji grozi nevarnost. Velika, črna, hudobna riba jo je zagledala, se zapodila vanjo in ji odgriznila rep...

Kako je ribici zrasel novi rep in kaj vse so otroci doživeli, in kaj vse so našli, ko so kopali v potoku, bomo zvedeli med oddajo, ki jo je napisala Nada Podlogar. (Srečali pa so piškurja, bogomoljko, deževnika, belouško, žabo, kačjega pastirja, martinčka, tudi martinčku se je odlomil rep. Ali bo zrasel tudi njemu novi rep?)

9. junija ob 9.05 I. program
10. junija ob 14.05 II. program

TEMNA HIŠA

Naša oddaja Temna hiša je zelo popembna posebno v pomladnih in prvih poletnih dneh, ko se ljudje tako radi predajajo neki brezskrbnosti in objestnosti še nezkušenosti in — nesreča je tu. Dnevno beremo poročila: v dveh dneh 56 nesreč, v Sloveniji v enem dnevu 20 nesreč, 4 smrtne žrtve itd. Skozi koliko nevarnosti gredo naši šolarji vsak dan na poti v šolo, domov in še potem v igri? Ne moremo biti vedno z njimi, vendar bi jih mnogokrat obvarovala nevarnosti misel na materino ali očetovo svarilo.

Pričujoča oddaja spremlja takega šolarja med igro na dvorišču in potem na cesti. Samo skrbnemu,

spretnemu šoferju se mora zahvaliti, da je še pravočasno zavil avto in ga ni podrl. V nadaljevanju zgodbe doživlja Janko (tako je našemu prvemu junaku ime) pretresljivo srečanje v Temni hiši. Tam ga molče spremljajo njemu podobni otroci, a neprimerno nesrečnejši. Njihova nevidnost, objestnost in neobgljivost je bila hudo, prehudo kaznovana. To so invalidi brez roke, brez noge, oslepela deklica itd. Janku se predstavljajo v kratkih filmih, v katerih vidi vse njihove napake, ki so privedle do usodne nesreče. Tudi njegov lastni film na koncu zavrtijo.

Šolarji, ki bodo oddajo poslušali, bodo v mislih videli še svojo zgodbo, ki se naj nikoli ne konča nesrečno.

9. junija ob 9.05 I. prog.
10. junija ob 14.05 II. prog.

OD ZADNJEGA DO PRVEGA ŠOLSKEGA DNE

Zadnja oddaja v tem šolskem letu je že kar počitniška. Pravzaprav je to splet počitniških dogod-

2. junija ob 9.05 I. prog.
3. junija ob 14.05 II. prog.

kov Borisa, ki gre na deželo in pomaga na kmetiji, vmes je še spomin na neke prejšnje počitnice, ko se mu je na morju zgodila krivica in se mu je morje zamerilo, pa še Ivankine počitnice so omenjene. Ona je namreč šla del počitnic v službo in ves svoj zaslužek prispevala maminemu in očetovemu, da so potem za nekaj dni lahko odšli na počitnice na morje, kamor so si vsi trije tako želeli. Ne manjka tudi zgodbica o Borisu in njegovem prijatelju Marku in psu Alfju, ki pa se je za psa nesrečno končala. Lazil je namreč za mladimi srnami, pa ga je lovec ustrelil. Marko bi namreč moral vedeti, da je tudi na počitnicah treba paziti na pse. Življenje se nič ne spremeni niti v mestu niti na počitnicah: povsod veljajo enaka pravila, kako se je treba vesti.

Mnogi pa tega ne vedo in na počitnicah postanejo pravi divjaki. To je tudi misel, ki se kot nitka vleče skozi vse počitniške zgodbe in naj bi bila obenem vsem učencem tudi majhen napotek za lepe počitniške dni.

Oddajo je pripravil Herman Škofič.

Oddajo je pripravil Frane Puntar.

PAJAC IN PETER

»Vse kar je prav, ampak nekeje je le razlika med otrokom in pobal-
linom.« pravi nekeje med tekstom
avtor oddaje. Gre namreč za prob-
lem kako vzgojiti v otroku čut, da
ve pravo mero, da pogodi o pravem
času tisto mejo, prek katere ne
smo, če hoče ostati dostojen, tova-
riški, obziren; in kako ravnati, če
otrok to mero izgubi ali čez mejo
prestopi. V zvezi s tem zadnjim na-
kaže avtor drobčen, a prisrčen pri-
jem; otrokovo vest predstavlja pa-
jac, nepomembna igračka. Peter je
sicer fant, ki že hodi v šolo in to-
rej ve, da nagačena lutka ne more
uravnati njegovega dejanja in
nehanja. Pa mu je igračka iz detin-
skih let, vendarle ostala vse do
zdaj opomin ob njegovih drobnih
pregreških (če so domači zvedeli
zanje). Še majhnega pobiča so
starši namreč navadili, da je pajac
»izginil«, če je Peter ušpil kakšno
nerodnost, in ga s tem brez plobe
besedi, opozorili, naj gre vase in po-
pravi, kar je bilo narobe. — Tokrat
gre za Petrovo »junačenje«. —

Andrej je prišlek v razredu. Ni
eden tistih, ki bi se zavoljo pravil
ali dvomljivih kvalit na mah uve-
ljal v novem kolektivu, vrh vsega
pa še jeclja, zlasti če je razburjen.
Vendar pa si tudi Andrej želi biti
tovariš med tovariši. Nekega popo-
ldneva bi se rad pridružil »grizli-
jem«, skupinici, ki jo vodi Peter.
Njegove jecljajoče prošnje vzbuja-
jo smeh in norčevanje, končno ga
Peter celo še nabunka. Andrej jo-
kaje zbeži, za njim pa stečeta še
dve deklici. — Tu se zgodba zaple-
te. Deklici namreč slučajno sreča

Petrov oče in privrta z vprašanji
stvari do dna.

Peter pride domov s tesnobo v
srcu, ker je v bistvu dober fant. Ko
vidi, da na omari ni pajaca, se tes-
noba v njem še poveča, vendar
vzdrži mamino zaslisevanje. Toda
ponoči ga v sanjah popelje pajac
med tovariše. »Grizliji« Petra na
lepem ne poznajo več, imajo ga za
tujca in ravnaajo z njim še huje, kot
je ravnal popoldne on z Andrejem.
Zmerjajo ga s kruljavcem, oslom,
krivonosom, škilavcem in ušivcem.
Petru je tako hudo, da zakliče na
pomoč.

Mama ve, kaj muči sina, vendar
ni vsiljiva. Ko jo poprosi za prav-
ljico, mu pripoveduje o sicer lepi,
a naduti in neumni deklici, kraljič-
ni na čistem majčkenem planetu,
in o njenem ministru, ki je vrh
drugih nelepih lastnosti še hudo-
ben. Iz same zlobe nagaja mirnim
prebivalcem sosednjih planetov.

Mamina pravljica ostane brez
pravega konca. Peter pa si zaželi,
da bi si z njo olajšal vest. In zdaj
mu mama naravnost pove:

»Vem, Peter. Nekaj te tišči, za-
to bi rad poučno pravljico. Ampak
v tej res ni pouka, razen morda te-
ga, da ni dobro biti neumen in na-
duti. Če pa že hočeš, ti povem brez
pravljice: danes si se obnašal zelo
grdo. Vsi ljudje imajo napake —
ti bolj, drugi manj vidne. Vsi se
otepajo z njimi, kakor se tvoj so-
šolec bori z jecljanjem. Najvažnejši
pouk je tale: napaka — takšna ali
drugačna — še ni cel človek. Še naj-
manj; če je ni sam kriv.«

13. maja ob 9.05 I. program
18. maja ob 14.05 II. program

Nenavadni pogovori:

TUDI OTROKU NI VEDNO LAHKO

Prepričani smo, da je otroštvo
čas brezskrbnosti, sreče in veselja,
in da žalost in potrnost nimata me-
sta. Kaže, da smo močno nagnjeni
k temu, da pozabimo na neprijetna
doživetja v lastnem otroštvu in s
tem izgubimo tudi posluš za stiske
otrok, s katerimi živimo. Temu, da
ne znamo prisluhniti težavam niti
odraslih niti otrok, je kriv današnji
način življenja, saj ob prizadevanju
za tem, da bi ustvarili sebi in svo-
jim otrokom čim boljše življenje,
nam ostaja premalo časa in ener-
gije in zato tudi čustvene pripravl-
jenosti prisluhniti dogajanju okrog
sebe. Slepota za otrokove probleme
in za variacije v otrokovem razpo-
loženju in predstava, da je vzgoja
tem bolj uspešna, čim bolj je do-
sledna, vodi mnoge starše k toge-
mu vzgojnemu ravnanju in ne upo-
števa sprememb v otrokovem raz-
položenju in v nihanju njegove
storilnosti. Ta nihanja so največ-
krat posledica neugodnih doživetij,
včasih jih pa povzroči tudi slabše
zdravstveno stanje, na primer utru-
jenost, obdobje hitre rasti in po-
dobno. Poleg tega pa so otroci, še
bolj kot odrasli, podvrženi vremen-
skim spremembam in so zato včasih
bolj razdražljivi in manj pri-
pravljeni storiti to, kar se od njih
pričakuje. Odrasli si ob takih dne-
vih zrahljajo svoj delovni program
in delo preložijo na drug dan, se
ogibajo nekaterim situacijam ali
pa preprosto stresejo svojo sitnobo
na kako drugo osebo, ponavadi kar
na otroka, ki je staršem podrejen
in se zato ne sme upirati.

Mnogi starši mislijo, da imajo
le oni skrbi in zato tudi pravico do

bolj fleksibilnega urejanja lastnega
dnevnega reda in sproščanja svoje
notranje napetosti na račun drugih,
ne pomislijo pa, da tudi otrokovo
razpoloženje niha in da včasih prav
težko naredi, kar od njega zahte-
vajo.

Nekateri starši pa poznajo in
razumejo ta otrokova razpoloženj-
ska nihanja, vendar pa se bojijo,
da bi otroka razvabili in zato vztra-
jajo pri vedno enakih zahtevah gle-
de dela in discipline.

Predlogo za oddajo, ki govori o
otrokovi težavi je pripravila dr.
Anica Kos.

GOSTINSKI ŠOLSKI CENTER V MARIBORU

razpisuje

naslednja prosta delovna mesta za nedoločen
delovni čas:

1. POMOČNIKA DIREKTORJA
2. 3 UČITELJE STREŽBE
3. UČITELJA KUJARSTVA
4. EKONOMA

Poleg splošnih pogojev za učitelja na srednji šoli morajo kan-
didati izpolnjevati tudi naslednje pogoje:

1. visoko šolo in 10 let vzgojno izobraževalne prakse,
2. hotelsko šolo, 5 let prakse in pedagoški izpit,
3. hotelsko šolo, 5 let prakse in pedagoški izpit,
4. gostinsko ali njej sorodno šolo in 10 let prakse (po-
skusna doba 4,5 meseca).

Kandidati naj pošljejo prošnje na tajništvo gostinskega šol-
skega centra v Mariboru, Mladinska 14 najkasneje v 15 dneh
po objavi razpisa. K prošnji naj priložijo: kratek življenjepis,
dokazilo o strokovni izobrazbi in potrdilo o nekaznovanju.

KDAJ BOSTE ŽE ENKRAT ZADOVLJNI Z MENOJ

Skoraj tako pogosta kot popust-
ljivost in razvajanje je pri naših
vzgojiteljih strogost, saj se zdi, da
s strogostjo manj tvegamo kot z
milim ravnanjem. Zato tudi na ro-
diteljskih sestankih pogosteje sli-
šimo priporočilo, naj otroka doma
trše primejo. Starši pa se navadno
že sami nagibajo k preveliki za-
hlevnosti; za takim ravnanjem se
skriva običajno različni problemi
staršev ali pa skušajo s pomočjo
otrok realizirati svoje neuresničene
želje.

Zahtevnost staršev se izraža na
najrazličnejše načine, naj jih nave-
demo samo nekaj:

Čeprav se je otrok že naučil
snov, mu skušajo čas učenja še po-
daljšati in z naučenim niso nikdar
dovolj zadovoljni. Če se otrok nau-
či po svojih besedah snov, zahte-
vajo od njega, da zna povedati na-
tanko tako, kot je v knjigi, in nič
ne zaležejo besede, da je »tovariši-
ca rekla, da se drugega kot pes-
mic ne učijo na pamet.« Drugič
spet niso zadovoljni z otrokovim
spričevalom in jim nobena ocena,

ki ni odlična, ni dovolj dobra in mu
pri tem delajo neprestane »pridi-
ge«, da bi bilo lahko boljše, če bi
se bolj učil in če bi bil bolj pame-
ten.

Nekateri spet niso nikdar zado-
voljni z otrokovo družbo. Brž, ko
ga nimajo pred očmi, mu očitajo,
da se druži s huligani in vse je na-
robe, če ne pride do minute točno
iz šole domov.

Posebno mučno pa je otrokom,
če jih pred tujimi ljudmi nepresta-
no opozarjajo, kako naj se obnaša-
jo in podobno.

Če je otroku doma pritisk pre-
hud, se začne domu odtujevati in
mu ljudje, ki imajo do njega manj-
še zahteve postanejo ljubši in se
nanje bolj naveže.

Namen oddaje je opozoriti učitelje
na prezahtevne starše, omogo-
čiti dialog med otrokom in starši
ter opozoriti starše in vzgojitelje na
škodljivost prevelike zahtevnosti za
otrokovo razvoje, zlasti za pozitiven
razvoj čustvovanja.

Predlogo za oddajo je pripravil
Zoran Jelenc.

10. junija ob 9.05 I. prog.
15. junija ob 14.05 II. prog.

Nenavadni pogovori:

CIGARETA ME NAPRAVI BOLJ ODRASLEGA

Po civiliziranem svetu je kajenje
močno razširjeno in mnogim pred-
stavlja simbol odraslosti in osebne
neodvisnosti, otrokom in mladolet-
nikom pa je prepovedano. Ker so
dolgo smeli kaditi le moški in je
bilo kajenje ženskam prepovedano,
je kajenje postalo emblema odraslo-
sti, neodvisnosti in močnatosti. Mla-
dini pa jo predstavlja ta način čim
hitreje in čim laže priti do tako
dragocenega dosežka — občutka
lastne neodvisnosti in odraslosti.
Ker je želja po osebni nedvisnosti
ena izmed najmočnejših človekovih
želja, ni čudno, da tako veliko mla-
dih skuša po tej najlažji poti zado-
voljiti to svojo željo.

Kajenje pa na simboličen način
kaže osnovno karakteristiko naše
industrijske civilizacije: znašli smo
se v situaciji, ki grozi uničiti naše
lastno delo pa pomislimo na je-
drsko in biološko orožje ali pa na
zastrupljanje zraka, zemlje, rastlin,
živali ter človeka. Pri kajenju pa se
človek znajde v isti situaciji, in če
bi v sebi našel toliko moralne mo-
či, da se izkoplje iz nesmiselnega
kajenja, potem bi lahko tudi upali,
da se bo izrgal iz obroča nenehne-
ga oboroževanja.

V kajenju in vojaškem oborože-
vanju se razodeva predvsem ne-
moč, odvisnost in nezrelost. Kajenje
je izraz človekove moralne nemoči,
je torej izraz dejanske nezrelega,
duševno neodrastle vedenja. Psi-
hoanalitiške razlage, ki so se izka-
zale kot točne ali pa zelo blizu
resnice, trdijo, da cigareta pred-
stavlja le nadomestek za dudo ozi-
roma materino dojko, se pravi, da
je potrebna ljudem, ki v psihičnem
pogledu niso prišli do razvojne ravn-
ni odstavljenosti.

Oddaja ima namen poudariti, da
kajenje predstavlja simbol zrelosti
le čustveno in miselno nerazvitim
ljudem in da kajenje zrelemu ra-
zumnemu človeku pomeni simbol
nezrelosti, nespameti in slabega
okusa.

Predlogo za oddajo je pripravil Ja-
nez Svetina.

OTROŠKI VRTEC IDRJA

razpisuje

prosto delovno mesto

vzgojiteljice, VZG

Rok za prijavo je do 25. avgu-
sta 1970, nastop službe 1. sep-
tember 1970.

Šolski industrijsko kovinarski
center Štore

razpisuje

prosto delovno mesto za

učitelja elektrotehnike,

PRU ali P — 6 ur tedensko.

OSNOVNA ŠOLA VIPAVA

razpisuje

dodatno prosto del. mesto

učitelja

razrednega pouka —

za odd. Goče

Aktivna gledališka vzgoja

Kakšna naj bi bila in kakšna je pri nas?

Naši gledališki pogosto trdijo, da so Slovenci poprečno bolj nadarjeni za gledališče kot drugi narodi. Ne mislim polemizirati s to trditvijo, ki izraža več samozadovoljstva kot pa poznavanja sodobnega gledališča; pač pa se mi zdi, da bi morala biti ta nadarjenost naravnost genialna, če naj bi bila kos vsem pomanjkljivostim in zmotam poklicne in amaterske, aktivne in pasivne gledališke vzgoje, kakršna prevladuje pri nas. Vendar pa ni moj namen reševati probleme naše poklicne gledališke vzgoje, ki so v dani situaciji skupaj s slovit gledališko krizo itak za nekaj prihodnjih desetletij nerešljivi; namen pričujočega sestavka je, da opredeli izhodišča, cilje in pomen sodobne aktivne gledališke vzgoje po sproščevalni metodi, da opozori na bistvene like med leto in med preživelim amaterskim praktičizmom, ki prevladuje v naših šolskih dramskih krožkih.

Ce danes napredna šola po svetu vse bolj in bolj uvaža aktivno gledališko vzgojo ne samo v dopolnilni, ampak tudi redni pouk, dela to predvsem s svojega, se pravi pedagoškega vidika. Dejstvo je, da je mogoče s pravilno gledališko vzgojno metodo vaditi otroka pravilne izgovorjave, osnov dihalne in govorne tehnike, telesne spretnosti in skladnega gibanja, sproščene ponašanja in nastopanja, razvijati njegovo domišljijo, iznajdljivost in čut za opazovanje, njegovo čustveno dojemljivost, bogatiti njegov intimni notranji svet, njegov estetski in etični čut, razvijati njegov smisel za kolektivno delo, odgovornost in disciplino. Te pridobitve, ki imajo nemajhen delež pri oblikovanju sproščene, samostojne, celovite osebnosti, pomenijo smisel in cilj gledališkovzgojnega dela z otroki in mladino. Pri sodobni gledališki vzgoji torej ni poglavitnega pomena javni nastop oziroma predstava, ampak sam delovni postopek s svojim celovitim psihofizičnim vplivom na otroke in mladino.

Prav ta pedagoška stremeljenja narekujejo sodobni gledališki vzgoji določena načelna izhodišča in delovne prijemne. Ker ta dejavnost ne daje prednosti gledališkim dosežkom, se odreja vsaki poprejšnji selekciji in vključuje vsakogar, ki to želi, ne glede na prirojeno nadarjenost ter vse enako obravnava. To načelno stališče ji torej ne dopušča, da bi v svoj program uvrščala celovečerna dramska besedila, ki obsegajo nekaj velikih in vrsto manjših

oziroma majhnih vlog. Velike vloge so za mlade začetnike prezahtevne in daleč presegajo njihove zmoglosti, medtem ko dajejo majhne vloge ostali večini le skromne možnosti za preizkušanje.

Razen tega je uprizoritev celovečerne igre, če naj privede do količaja zadovoljivega rezultata, preambiciozna naloga za ansambel, ki ne obvlada abecede igranja; še celo pa taki nalogi ne more biti kos amaterski režiser. Če pomislimo, da pripravljajo da-

jo na posamezne elemente in jih poskušajo obvladati postopoma in vsakega posebej. Glede na to, da sta psihična in fizična sproščenost neločljivo povezani in odvisni druga od druge, spremlja pouk dramske igre oziroma improvizacij pouk ritmike, ki razvija hkrati s telesno sproščenostjo tudi smisel za izraznost kretanja in gibanja. Sele po tej predpripravi, ki je pri nji otrok ali mlad človek spoznal izrazne možnosti svojega telesa in govora, sledi oblikovanje igralskega lika,

Resda ni za režijo — kot sploh za nobeno umetnost — izdelanih navodil, pravil in receptov, vendar to še ne pomeni, da zanjo ni potrebno določeno strokovno znanje. Ne samo poznavanje gledališke teorije in tehnike in temeljita splošna kultura, ampak tudi poznavanje sodobnega igralskega izraza in čut za pristnost igralskega izraza so potrebni režiserju, če hoče ustvariti ustrezno, živo in prepričljivo odsko podobno dramskega besedila. Sodobna pedagoška režija pa terja razen obva-

delj neprimerno teže razbirati; čeprav je po drugi strani seveda res, da je pri petju »fušanje« veliko lažje ugotovljivo kot pri igranju. Prav to dejstvo tudi omogoča toliko šušmarstva na gledališkem področju celo v poklicni, kaj šele v amaterski dejavnosti.

Vse napake našega »klasičnega« krožkarstva, kot so: pomanjkanje pedagoških izhodišč, priložnostni značaj, nenačrtovane in nenake obravnavanje gojencev, izhajajo iz strokovne nezadostnosti pedagogov. Posebno zgrešeno pri tem načinu dela je, da se brez vsake predpriprave loteva študija dramskih besedil. Tako je otrok ali mlad človek postavljen pred isto nalogo kot poklicni igralec, le s to razliko, da ga vodi režiser-amater.

Nikomur ne pride na misel, da bi na primer od človeka, ki ni nikoli imel v rokah violine in ne pozna not, terjali, da zagode neko skladbo, četudi še tako preprosto. Igralec instrument, to je njegova celotna psihofizična pojava, pa je še neprimerno bolj občutljiv, zamotan in neprimerno manj ubogljiv od kateregakoli glasbenega instrumenta, in ga je zato še veliko težje obvladati. Kako je mogoče igrati na instrument, ne da bi poznali njegove osnovne prijemne? Očitno si pri nas vodje dramskih krožkov tega logičnega vprašanja večinoma ne zastavljajo, ali pa, sodeč po tem, kako se tega posla lotevajo, menijo, da sta režija in igra zgolj stvar ljubiteljske zavzetosti, prirojene nadarjenosti in domišljije. Seveda stvar danes še daleč ni več tako enostavna, kot je bila v času čitalniškega amaterstva. Gledališki in igralski izraz sta v zadnjem stoletju dosegla večji razvoj kot v vsem tisočletju poprej; to dejstvo skupaj z razvojem množičnih občil pogaja tudi razvoj gledališkega amaterstva.

Kako si pomaga otrok ali odrasli, kadar brez sproščevalne predpriprave in strokovnega vodstva igra vlogo? Ali jo igra mehanično, enolično, brez osebnega odnosa, »naučeno«, ali pa jo pretirano »izigrava«, tako da neobvladano čustvuje ter pri tem posnema šablone poklicnega igranja, ki se jih njegova podzavest ne prebota navzema. Skratka, posnema tisto, kar je pri igranju posnemljivo: zunanje, prazne in preživele manire, ki so najslabši del poklicnega gledališča, kajti globlja, umetniška vsebina igralskega izraza je seveda neposnemljiva.

Popolnoma zgrešena pa je za otroka uprizoritev daljšega dramskega besedila, glede na specifično njegovega igranja. Otrokova igra resda lahko doseže v izjemnih primerih prav tolikšno umetniško intenzivnost, prepričljivost in presledljivost kot igra odraslega poklicnega igralca, vendar s to razliko, da otrok ne ustvarja zavestno, ampak je njegova kreativnost, če lahko tako rečemo, zmeraj stvar naključja in ugodnih okolištin ter je kot taka enkratna in neponovljiva. Prav zaradi tega nekateri strokovnjaki odsvetujejo, če ne celo prepovedujejo otroku vsak javni nastop. Naše stališče ni tako skrajnostno; če že ni mogoče vplivati na tisti del pogojev, ki smo jim rekli naključje, in ki predstavljajo otrokovo trenutno

grama. V kratki igrici otrok lahko doseže večjo ali manjšo igralsko koncentracijo, tako da svojo vlogo odigra pristno, neposredno, brez posnemanja igralskih manir, nemogoče pa je, da bi zdržal v tej zbranosti ves čas, kolikor traja celovečerna igra. S tem da otrokom nalagamo pretežke naloge, jih dobesečno silimo v mehanično deklamatorstvo in prenapeto diletantsko spakovanje.

In tako se to, kar naj bi bilo aktivna gledališka vzgoja, se pravi oblikovanje sproščene, pristne ustvarjalne osebnosti, hoče noče sprevrta v svoje nasprotje, v slabo posnemanje slabih gledaliških razvad in zastarelih šablon, v nenaravno prenehanje, skratka, v brezosebni šušmarski diletanzem.

Vem, da bo, kot se to ponavadi dogaja ob takih prilikah, marsikdo navedene ugotovitve zavrnil kot črnooglede, pretirane in nekonstruktivne, češ da tako pisanje jemlje pogum tistim, ki iz gole poštvalnosti in zavzetosti vodijo dramske krožke. Vsa čast poštvalnosti in zavzetosti, vendar pa sta za resno, temeljito in perspektivno delo ti dve lastnosti premalo. Razen tega menim, da prava zavzetost in poštvalnost ne smeta odnehati, kadar gre za pridobitev neobhodno potrebnega osnovnega znanja. Vsaka vzgoja je dajanje; da pa lahko daješ, je treba tudi kaj sprejeti.

Seveda pa ne bi bilo pravilno, če bi krivdo za neustrezno gledališko vzgojo pri nas videli samo v nespecializiranih pedagogih. Navsezadnje se lahko vprašamo, kakšna pa je pri nas materialna ali moralna stimulacija za strokovno sposobnost in znanje. Ali lahko karkoli očitamo pedagogom z diplomami, ki je njihovo delo nagrajevano komaj toliko kot delo polkvalificiranega delavca? Značilno je, da se materialistični nazor naše družbe neha ravno pri odnosu do kulturnoprosvetnega delavca, ter se edinele od njega terja »idealizem«!

Obstoj in razvoj sleherne dejavnosti je odvisen od možnosti oziroma nemožnosti, ki jih pogaja družbeni odnos do nje in do tistih, ki jo opravljajo. Zaradi vladajočega »družbenega interesa«, ki favorizira predvsem in edino to, kar služi in se prilagaja dnevnim političnim potrebam, je interes stvari samih prepuščen tistim redkim posameznikom, ki jim njihova stroka ni predmet pridobitniških in karierističnih manipulacij, ampak jim je izhodišče in cilj, in ki ta interes dejansko lahko uveljavljajo samo v nenehnem spopadu z velikanskim večino drugih, drugonih interesov. Kakšen je izid tega neenakega boja, dokazujejo življenjska dejstva od nelikvidnosti gospodarstva do gledališke krize, od pomalomeščanja proletariata do poneumljanja mladine z zakotnim komercialističnim tiskom, da o drugih »anomalijah«, ki postajajo zakonitost naše družbe, ne govorimo.

Gledališka vzgoja je le drobček konglomerata, ki ga melje veliki mliln drugonih interesov. Ker ta dejavnost ni množična, aktivistična in priložnostna, je za družbeno-politične forume nezanimiva; gledališki vidijo v njej zgolj postavko, ki njim tako rekoč jemlje denar iz žepa; šolnikom pa pomeni — zaradi prenatrpanih učnih programov in omejenih finančnih sredstev — predvsem dodatno, zatorej nedobrodošlo programsko in proračunsko obremenitev.

Kaj pa samoupravljanje, bo kdo pomenljivo dvignil prst? Učili so nas nekdaj, da je bilo ob stvarjenju sveta rečeno: bodi luč in je bila luč. Samoupravljanje pa, kot kaže izkušnja, se ne odziva urokom. Strokovnjaki so si edini v tem, da je za njegovo uresničitev še veliko premalo »luč«. »Proces samoupravljanja se torej začneja pri samospoznanju, nenehnem izpopolnjevanju v znanju in s tem ob samospoznanju o odnosu do sebe in drugih.« (NR, 20. februarja 1970, Pogovor s prof. dr. F. Černetom.)

Povzemimo iz tega spoznanja še zaključek za gledališko vzgojo. Čas bi bil že, da bi se prenehali samozadovoljno zanašati na izjemno nadarjenost Slovencev za gledališče in da bi se poskušali o gledališču in gledališki vzgoji tudi še kaj naučiti. Pri tem seveda mislim na vse, ki se kakorkoli ukvarjajo z gledališčem ali o njem sodočajo. S tem bi se pri nas lahko bistveno zboljšala tudi aktivna gledališka vzgoja, hkrati pa bi ta pomembna, danes nerazumljena in zapostavljena pedagoška dejavnost morda le našla kaj več razumevanja pri naših odločujočih šolskih, gledaliških in družbeno-političnih dejavnikih.

DRAGA AHACIĆ

Studentovsko gledališče: uprizoritev Molièrovega Namišljenega bolnika

nes poklicna gledališča neko uprizoritev šest do osem tednov, po štiri ure dnevno, potem bi bilo treba ta delovni čas za dostojno amatersko izvedbo vsaj potrojiti; to se pravi, da bi bilo zanj potrebni najmanj 120 vaj po tri ure in to pod strokovnim vodstvom.

To, kar bistveno razlikuje sodobno aktivno gledališko vzgojo od nekdanjega amaterskega praktičizma, je predvsem predpriprava s programom improvizacij, ki najprej navajajo k sproščnemu uveljavljanju lastne osebnosti na odru in seznanjajo z osnovami igralskega izraza, tako da sestavljeni postopek igranja razstavlja-

to je študij dramskih besedil. S tem postopkom se je v največji meri mogoče izogniti najpogostejši in največji napaki zastarele poklicne in amaterske gledališkovzgojne prakse: mehaničnemu posnemanju pedagogov in znanjih igralcev ter privzemanju formalističnih kalupov, ki hočejo predstavljati »igralsko osebnost«. Aktivna gledališka vzgoja po sproščevalni metodi ničesar ne impetira, ampak samo razvija, spodbuja in usmerja individualni igralski izraz, seveda v mejah posameznikove nadarjenosti.

Ce je težje tako imenovane »šolskega gledališča« v njegovih pedagoških rezultatih, pa ne gre prezreti tudi izrazito gledaliških pridobitev te dejavnosti: zbuja zanimanje za gledališče ter oblikuje prihodnje kulturno občinstvo; daje zgodnjo predpripravo in možnost za preizkušanje prihodnjim poklicnim igralcem in tako omogoča zanesljivejši izbor igralskim šolam; s posredovanjem abecede igralske tehnike daje potrebno osnovno gledališko formacijo prihodnjim gledališkim amaterjem in s tem postavlja celotno amatersko gledališko dejavnost na nove temelje ter ji odpira nove perspektive. Vse to je gotovo pomemben prispevek h gledališki kulturi in zato tudi napredni gledališki po svetu podpirajo to dejavnost in sodelujejo z njo.

Kako pa je z gledališko vzgojo pri nas?

Ce trdim, da pri nas gledališke vzgoje v pravem pomenu te besede skoraj ni, bodo ogorčeno ugovarjali vsi vodje šolskih dramskih krožkov. Kdo ima torej prav?

Mislim, da si moramo biti predvsem na jasnem, kaj si pod določenim pojmom predstavljamo. Neizpodbitno dejstvo je, da nobena resnična vzgoja, torej tudi gledališka, ni občasna, priložnostna zadeva, predmet aktivističnih akcij, proslav in laičnega praktičizma, ki naj daje podatke za izpolnjevanje statističnih rubrik, ampak je sistematična, individualna, neprekinjena strokovna dejavnost z jasnimi pedagoškimi načeli, izhodišči in cilji, z izdelanim programom in sodobno sproščevalno metodo, ki je v bistvu prikladna tako za vzgojo poklicnih kot amaterskih igralcev, otrok kot odraslih in ki so njena osnovna načela danes veljavna za vse panoge estetske vzgoje.

Pri nas veliko večino gledališke vzgoje na osnovnih srednjih šolah predstavljajo občasni dramski krožki, katerih edini namen je v tem, da pripravljajo program za proslave in študirajo daljša dramska besedila. Skoraj vsa ta dejavnost je brez kontinuitete, brez načelnega daljnoročnega programa, ki bi sistematično vodil od lažjega in enostavnega k sestavljenemu in težjemu; vodijo pa jo večinoma ljudje brez osnovnega gledališkega znanja.

danja gledališke režije tudi obvladane sproščevalne gledališkovzgojne metode. Res je sicer, da si človek lahko pridobi znanje tudi zunaj rednega šolanja, vendar so taki primeri redki in se nanje ne gre zanašati. To potrjujejo tudi vse glavne napake naše gledališkovzgojne prakse, ki, išoč predvsem gledališke rezultate, razodeva popolno nepoznavanje pedagoške bistva in smisla te dejavnosti.

Poglaviti problem sodobne aktivne gledališke vzgoje pri nas je torej usposobljeni pedagoški kader. Drugje se tako imenovani režiserji-pedagogi šolajo na katedri za gledališko vedo, ki jo danes premore že večina univerz; pri nas take katedre nimamo. Naša AGRFT, kot nam pričajo izkušnje, se ne zanima za delo mladih amaterjev, ker bržčas ne upošteva daljnosežnih gledaliških pridobitev te dejavnosti; zato ji ne pride na misel, da bi lahko pomagala oblikovati pedagoški kader zanj. Sicer pa sta gledališki izraz in metoda, ki tam prevladujeta, tako daleč od sodobne sproščevalne gledališke vzgoje, da bi njen poseg nemara stvarem več škodil kot koristil. Tako je torej aktivna gledališka vzgoja na šolah v glavnem prepuščena ljubiteljem.

Medtem ko je samo po sebi razumljivo, da mora imeti pevo-

Mladinski dramski studio pri Pionirskem domu: prizor iz Shakespearove igre Sen kresne noči

vodja še tako skromnega pevskega zbora osnovno glasbeno izobrazbo, da mora znati vsaj brati note, nihče ne terja osnovnega gledališkega znanja od vodje dramskega krožka. In vendar je gledališko besedilo kot uprizoritev »partitura« neprimerno manj eksplicitno ter ga je zatega-

razporejen, pa je mogoče s primerno metodo, z dolgotrajnim in sistematičnim vzgojnim procesom ustvariti tiste ugodne okoliščine, ki sproščajo in spodbujajo otrokovo ustvarjalnost, mogoče je v veliki meri odstraniti to, kar jo ovira in hromi. Pri tem seveda velikega pomena tudi izbor pro-

Komisija za volitve in imenovanja pri SKUPŠČINI OBČINE MOZIRJE

razpisuje

na podlagi 12. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, številka 14-108/69)

delovni mesti

— RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE LUČE (ponovni razpis)

— RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE LJUBNO OB SAVINJI

Pogoji:

da izpolnjuje pogoje za učitelja osnovne šole, določene po zakonu o osnovni šoli in ima vsaj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse.

Za mesto ravnatelja Luče je na voljo družinsko stanovanje s centralno kurjavo, za ravnatelja osnovne šole Ljubno ob Savinji pa bo na voljo družinsko stanovanje 1. oktobra 1970. Rok za prijavo je 15 dni po objavi.

Kandidati naj vložijo ponudbe, kolkovane z 2,00 din ter priložijo: življenjepis, dokazilo o strokovnosti in vzgojnoizobraževalni praksi na naslov:

Komisija za volitve in imenovanja pri SO Mozirje.

OSNOVNA ŠOLA dr. ANICE ROTDAJČ, GRAD

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto

UČITELJA ZA BIOLOGIJO IN KEMIJO

Pogoj: PRU.

Nastop službe s 1. septembrom 1970. Rok prijave je 15 dni po objavi razpisa. Samska soba. Zaradi premajhnega števila ur kombinacija pouka z osnovno šolo Kuzma (dva dni v tednu).

OSNOVNA ŠOLA ROGAŠKA SLATINA

razpisuje delovno mesto

UČITELJA ZA SLOVENSKI JEZIK, PRU,

za nedoločen čas.

Poseben pogoj: opravljen strokovni izpit.

Prošnje je treba vložiti neposredno osnovni šoli Rogaska Slatina in priložiti življenjepis, ki naj vsebuje: osnovne podatke, potek službovanja, izvenšolsko udejstvovanje ter druge morebitne okoliščine in overjen prepis diplome. Rok za prijavo je 15 dni od dneva objave.